

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.043.01.2018

Pan
ppłk dypl. Jarosław Muszyński
cz. p. o. Komendant
Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych
im. Hetmana Polnego Koronnego
Stefana Czarnieckiego w Poznaniu
ul. Wojska Polskiego 86/90
61-716 Poznań

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/18/069

Szkolenie podoficerów i szeregowych zawodowych w jednostkach szkoleniowych.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych im. Hetmana Polnego Koronnego Stefana Czarnieckiego w Poznaniu (dalej: CSWLąd lub Centrum).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Płk dypl. Piotr Kriese od 1 października 2012 r. - Komendant CSWLąd, od 28 listopada 2018 r. zastępowany przez ppłk dypl. Jarosława Muszyńskiego – czasowo pełniącego obowiązki Komendanta CSWLąd (dalej: p.o. Komendanta CSWLąd), w związku z objęciem przez Komendanta Centrum dowodzenia IX zmianą polskiego kontyngentu wojskowego w Afganistanie.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none"> 1. Planowanie potrzeb w zakresie szkolenia. 2. Zabezpieczenie potrzeb szkoleniowych w zakresie kadrowym i infrastruktury szkoleniowej. 3. Realizacja zadań w zakresie szkolenia oraz działalności szkoleniowo-metodycznej. 4. Nadzór i kontrola działalności CSWLąd.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016-2018, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę Kontrolerzy	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu Maciej Sterczała - główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/18/2019 z 18 stycznia 2019 r. Jakub Iwanicki - inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/33/2019 z 12 lutego 2019 r. (akta kontroli str.1-4)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	<p>W okresie objętym kontrolą Centrum prawidłowo wykonywało zadania w zakresie szkolenia szeregowych i podoficerów zawodowych na podstawie programów szkolenia zatwierdzonych przez Dowódcę Wojsk Lądowych.</p> <p>Pomimo: niepełnego ukompletowania kadrowego i sprzętowego, niewystarczającego zabezpieczenia przez zobowiązane do tego jednostki potrzeb CSWLąd w zakresie wyposażenia w nowoczesny sprzęt wojskowy, amunicję i środki pozoracji pola walki, dużej skali prowadzonych remontów i inwestycji oraz niewłaściwego stanu technicznego niektórych wykorzystywanych budynków i budowli, Centrum zapewniało realizację procesu szkolenia oraz w sposób optymalny wykorzystywało dostępną infrastrukturę i wyposażenie. CSWLąd prowadziło bieżącą ewidencję prowadzonej działalności dydaktycznej, informowało na bieżąco Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych o realizowanych przedsięwzięciach i podejmowało działania w celu poprawy warunków kadrowych, materiałowo-technicznych, sprzętowych i infrastrukturalnych wykonywania postawionych przed nim zadań.</p>
---------------------	--

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489 (dalej: ustawa o NIK).

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

Centrum, wykonywało zadania dydaktyczne zgodnie z przyjętymi planami i zakresem obowiązujących programów, a sposób realizacji poszczególnych zajęć oraz prowadzenie systematycznej działalności szkoleniowo-metodycznej, w ocenie NIK, zapewniały osiągnięcie zakładanych celów.

Prowadzona przez Centrum działalność szkoleniowa była w badanym okresie objęta planowym nadzorem wewnętrznym oraz nadzorem zewnętrznym realizowanym przez uprawnione do tego organy. Nadzór przeprowadzano zgodnie z zatwierdzonymi planami, a wnioski z prowadzonych kontroli podlegały wdrażaniu.

Zarówno stwierdzone w toku kontroli jednostkowe przypadki zaplanowania wykorzystania oraz praktycznego wykorzystania w trakcie zajęć dydaktycznych prowadzonych w ramach kursów doskonalenia zawodowego niesprawnego trenażera do nauki jazdy czołgiem, jak i błędy zidentyfikowane w niektórych stosowanych w CSWLąd programach szkolenia, mogły stanowić utrudnienie w efektywnym osiągnięciu celów ustalonych dla procesu szkolenia.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe³ kontrolowanej działalności

W okresie objętym kontrolą, do podstawowych dokumentów określających zadania, podległość i strukturę organizacyjną CSWLąd należały: etat Centrum Nr BR/002/0 wprowadzony rozkazem Nr Pf 2018/Org/P1 Szefa Sztabu Generalnego WP z dnia 28 maja 2004 r., szczegółowe zakresy działania wprowadzone odpowiednimi rozkazami Dowódcy Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych⁴ oraz rozkazy Dowódcy Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych w sprawie organizacji i funkcjonowania Dowództwa Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych (dalej: DG RSZ) na poszczególne lata kalendarzowe i rozkazy Dowódcy Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych do działalności DG RSZ.

Do głównych zadań postawionych Komendantowi Centrum w etacie należało:

- kształcenie kandydatów na żołnierzy zawodowych w korpusie szeregowych,
- szkolenie specjalistyczne podchorążych (słuchaczy WSO) oraz absolwentów szkół wyższych – kandydatów na oficerów,
- kształcenie żołnierzy zawodowych na kursach specjalistycznych, doskonalenia zawodowego, kursach językowych,
- kształcenie ochotników w ramach służby przygotowawczej do Narodowych Sił Rezerwowych (dalej: NSR) na potrzeby korpusu szeregowych,
- szkolenie rezerw osobowych zgodnie z potrzebami Sił Zbrojnych RP.

(akta kontroli str. 6a-6g, 2249)

OBSZAR

1. Planowanie potrzeb w zakresie szkolenia

Opis stanu faktycznego

1.1 Podstawowymi dokumentami planistycznymi dotyczącymi prowadzenia przez CSWLąd działalności szkoleniowej, w okresie objętym kontrolą były: plany działalności CSWLąd na poszczególne lata planistyczne, plany zasadniczych przedsięwzięć Centrum, plany doskonalenia zawodowego w jednostkach szkolnictwa wojskowego podległych Dowódcy Generalnemu Rodzajów Sił Zbrojnych, rozkazy Komendanta CSWLąd w sprawie organizacji i funkcjonowania na rok planistyczny, rozkazy Komendanta do działalności na rok planistyczny z załącznikami: planami wykorzystania poligonu oraz limitem środków bojowych do zabezpieczenia szkolenia. Dokumenty te zostały opracowywane na podstawie

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Nr Z-90 z dnia 22 marca 2016 r., Nr 160 z dnia 19 marca 2014 r. (dokumenty określające główne zadania Centrum, w tym: kompetencje Komendanta, jego Zastępcy oraz szefów komórek wewnętrznych, a także zadania tych komórek).

Decyzji Nr 124/Org/DGRSZ Ministra Obrony Narodowej z dnia 24 marca 2015 r. w sprawie wprowadzenia do użytku „Jednolitych procedur działalności bieżącej w Siłach Zbrojnych RP”.

(akta kontroli str. 115-142, 143-173, 174-209, 217-274, 2250-2251)

Informacje o realizacji zaplanowanych zadań w zakresie działalności szkoleniowej, Komendant CSWLąd przekazywał Inspektorowi Szkolenia DG RSZ w formie: meldunków tygodniowych, sprawozdań miesięcznych oraz sprawozdań półrocznych/rocznych.

(akta kontroli str. 428-469, 470-520, 521-611)

Zmiany w pierwotnych planach przeprowadzanych kursów i szkoleń obejmujące dodatkowe zadania szkoleniowe w tym zakresie (tzw. „doplanowania”), wprowadzane były na podstawie pisemnych dyspozycji przekazywanych Komendantowi CSWLąd przez: Inspektora Szkolenia DG RSZ lub przez Szefa Oddziału Szkolenia Zarządu Wojsk Pancernych i Zmechanizowanych. W 2016 r., 2017 i 2018 r. liczba „doplanowanych” w ciągu roku kalendarzowego kursów doskonalenia zawodowego zrealizowanych przez Centrum wyniosła odpowiednio: 13 (241 przeszkolonych), 8 (178 przeszkolonych) oraz 18 (391 przeszkolonych). „Doplanowania” kursów najczęściej wynikały ze zgłaszanych przez dowódców jednostek wojskowych do DG RSZ pilnych potrzeb szkoleniowych. Tematyka dodatkowych kursów była zróżnicowana i dotyczyła przykładowo: w 2016 r.: kierowania i eksploatacji KTO Rosomak, BWP-1, BRDM-2, czołgów PT-91 i T-72, SERE⁵ oraz BLOS; w 2017 r. szkolenia działonowych BWP-1, psychologów zabezpieczających szkolenie SERE., kierowania BWP-1, w 2018 r. szkolenie celowniczych 12,7 mm WKM, obsługi km UKM 2000, obsługi RPG-7, pokonywania przeszkód wodnych, szkolenia kierowników strzelnic garnizonowych. W 2018 r. większość doplanowanych kursów zostało zrealizowanych w całości w jednostkach wojskowych poza CSWLąd (15/18)⁶.

(akta kontroli str. 68-72, 210-216,)

Odnosnie przeprowadzania w latach 2016–2018 przez CSWLąd szkoleń / kursów poza jego siedzibą, Szef Wydziału Dydaktycznego podał, że wynika to „z faktu niezaplanowania przedmiotowych kursów w „Planie doskonalenia zawodowego w jednostkach szkolnictwa wojskowego podległych Dowódcy Generalnemu RSZ w ... roku” podczas procesu planowania w roku poprzednim i spowodowane było m.in. pojawieniem się potrzeb szkoleniowych w trakcie trwania roku (np. na potrzeby formowania PKW⁷) oraz zmian etatowych w SZ RP⁸ (formowanie nowych jednostek, przebranie jednostek wojskowych w nowy sprzęt). Kursy były prowadzone zarówno przez kadre dydaktyczną Centrum jak i żołnierzy wyznaczonych przez dowódców jednostek wojskowych, którzy otrzymali zgodę od Inspektora Szkolenia na realizację kursu. Egzamin w danym kursie był przyjmowany przez komisję wysyłaną przez CSWLąd. Za merytoryczne i praktyczne przygotowanie żołnierzy do realizacji kursów byli odpowiedzialni dowódcy jednostek wojskowych, w których były realizowane kursy. Kursy realizowane są na bazie programów szkolenia zatwierdzonych przez Dowódcę Generalnego RSZ oraz pod merytorycznym nadzorem CSWLąd. Aby kurs mógł być realizowany w jednostce wojskowej dowódcy przedmiotowych jednostek muszą spełnić kryteria określone w części opisowej „Planu doskonalenia zawodowego realizowanego w jednostkach szkolnictwa wojskowego podległych Dowódcy Generalnemu RSZ na dany rok”.

(akta kontroli str. 65-67, 2311)

⁵ „Survival, Evasion, Resistance, Escape” – przetrwanie, unikanie, opór w niewoli oraz ucieczka.

⁶ Liczba kursów doskonalenia zawodowego przeprowadzonych w latach: 2016, 2017, 2018 przez CSWLąd poza jego terenem (częściowo lub w całości) wyniosła odpowiednio: 13, 7 oraz 15 kursów.

⁷ Polski Kontyngent Wojskowy.

⁸ Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej.

1.2 W latach: 2016, 2017 i 2018 w CSWLąd zaplanowano przeprowadzenie następujących rodzajów kursów i szkoleń, przeznaczonych dla podoficerów i szeregowych zawodowych:

- kursy kwalifikacyjne dla podoficerów przed mianowaniem na kolejne stopnie wojskowe (w kolejnych latach odpowiednio: 4, 9 oraz 5 kursów; dla: 87, 191 oraz 150 uczestników; w łącznym wymiarze: 653, 1.184 i 653 godzin),
- kursy doskonalenia zawodowego (w kolejnych latach odpowiednio: 145, 151 i 142 kursy; dla odpowiednio: 1.721, 2.078 oraz 1.1648 uczestników, w łącznym wymiarze: 17.125, 16.328 oraz 13.782 godzin),
- szkolenia specjalistyczne dla kandydatów na podoficerów z korpusu szeregowych zawodowych - przed egzaminem na podoficera (w kolejnych latach odpowiednio: 12, 16 oraz 18 szkoleń; dla: 340, 321 oraz 328 uczestników; w łącznym wymiarze: 1.997, 2.475 i 2.475 godz.),
- szkolenia na potrzeby Narodych Sił Rezerwowych (dalej: NSR) – służba przygotowawcza do NSR (w kolejnych latach odpowiednio: 3, 3 oraz 2 szkolenia; dla: 780, 710 oraz 420 uczestników; w łącznym wymiarze: 1.449, 1.449 oraz 853 godz.),
- szkolenia na potrzeby NSR – szkolenia kandydatów na podoficerów do NSR (corocznie 2 szkolenia dla 50 uczestników w łącznym wymiarze: 378 godz.),
- szkolenia rezerw osobowych (w kolejnych latach odpowiednio: 10, 10 i 17 szkoleń; dla: 194, 296 i 1.396 uczestników; w wymiarze: 665, 741 i 1.187 godz.),
- szkolenia specjalistyczne kandydatów na żołnierzy zawodowych (podchorążowie) (w kolejnych latach odpowiednio: 62, 60 oraz 55 szkoleń; dla: 1.205, 1.722 oraz 1.533 uczestników; w wymiarze: 2.606, 2.424 oraz 2.062 godz.),
- szkolenia specjalistyczne na żołnierzy zawodowych – studium oficerskie (w kolejnych latach: 19, 21 oraz 18 szkoleń dla: 356, 454 oraz 426 uczestników, w łącznym wymiarze 1.307, 1.558 oraz 1.324 godz.).

(akta kontroli str. 73)

Informacje dotyczące zakresu realizacji zaplanowanych kursów i szkoleń w poszczególnych latach zostały zamieszczone w punkcie 3.1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

1.3 W okresie objętym kontrolą, nabory uczestników kursów i szkoleń realizowanych przez CSWLąd były przeprowadzane na podstawie przepisów: ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych⁹, rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 15 września 2014 r. w sprawie nauki żołnierzy zawodowych¹⁰, rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 9 września 2014 r. w sprawie trybu wyznaczania żołnierzy zawodowych na stanowiska służbowe i zwalniania z tych stanowisk¹¹ oraz postanowień planów doskonalenia zawodowego CSWL, rozkazów DG RSZ do działalności na poszczególne lata, wytycznych Inspektorów: Szkolenia, Rodzajów Wojsk oraz Wojsk Lądowych do szkolenia na poszczególne lata¹².

We wszystkich poddanych badaniu kontrolnemu 20 przypadkach przeprowadzonych w CSWLąd w 2018 r. kursów doskonalenia zawodowego¹³, żołnierze zakwalifikowani na naukę przez Dowódcę Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych, zostali ujęci w harmonogramach szkolenia CSWLąd. Według wyjaśnień złożonych

⁹ Dz. U. z 2018 r. poz. 173 ze zm.

¹⁰ Dz. U. poz. 1352. Zgodnie z § 9 ust. 1 pkt 3 tego rozporządzenia zgłoszenie kandydata na naukę organ kierujący na naukę przesyła nie później niż na 3 miesiące przed planowanym rozpoczęciem nauki do Dowódcy Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych w przypadku nauki organizowanej w podległych mu centrach i ośrodkach szkolenia lub szkołach podoficerskich.

¹¹ Dz. U. poz. 1292 ze zm.

¹² Informacje o zasadach naboru uczestników kursów i szkoleń realizowanych przez CSWL były zamieszczane na stronach internetowych CSWL oraz DG RSZ.

¹³ 15% ogółu kursów zrealizowanych w 2018 r.

przez Szefa Wydziału Dydaktycznego sporadyczne przypadki nieuwzględnienia żołnierzy ujętych w wykazach skierowanych na naukę w planach szkolenia CSWLąd dotyczyły:

- nieposiadania badań na tolerancję tlenową przez niektórych uczestników kursów kierowcy czołgu,
- niespełniania wymagań programowych przez uczestników kursu operatora-instruktora symulatora/trenażera kierowcy KTO Rosomak typu JASKIER,
- niezaliczenia etapu testu kwalifikacyjnego z wychowania fizycznego przez uczestników kursu taktyczno-wytrzymałościowego dla dowódców pododdziałów rozpoznawczych „PATROL” oraz kursu specjalistycznego SERE na poziomie C,
- niezaliczenie części e-learningowej kursu kierowcy KTO Rosomak oraz kursu w zakresie działalności kadrowej Moduł I.

(akta kontroli str. 2257, 2414-2446)

Opracowane przez Komendanta CSWLąd programy kursów specjalistycznych wykorzystywane przez CSWLąd w procesie szkolenia, zgodnie z punktem 21 załącznika do Decyzji Nr 420/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 12 września 2008 r. w sprawie wprowadzenia w Siłach Zbrojnych RP systemu doskonalenia zawodowego żołnierzy zawodowych, były uzgadniane z gestorem¹⁴ (organem zgłaszającym kurs), a następnie zatwierdzone przez Dowódcę Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych.

(akta kontroli str. 638-645, 646-653, 654-663, 664-671, 672-679, 680-687, 688-695, 696-703, 2252)

W celu zbadania treści programów kursów specjalistycznych w zakresie możliwości osiągnięcia zakładanych w nich celów szkoleniowych oraz oceny przygotowania osób wytypowanych do pełnienia roli instruktorów i wykładowców tych kursów, Dyrektor Delegatury NIK w Poznaniu, na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy o NIK, powołał biegłego, który na podstawie analizy czterech programów szkoleń¹⁵ oraz 34 kart opisu stanowiska służbowego i 20 dokumentów CV żołnierzy realizujących proces kształcenia, wydał cztery opinie odnoszące się do treści poszczególnych programów oraz do kwalifikacji kadry dydaktycznej realizującej zajęcia w ramach przedmiotowych kursów.

Opinie biegłego w zakresie treści analizowanych programów szkoleń zostały przywołane w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości” niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

Natomiast odnosząc się do zagadnienia kwalifikacji wykładowców i instruktorów realizujących bezpośrednio zajęcia dydaktyczne, biegły, potwierdzając spełnianie przez kadrę dydaktyczną CSWLąd wymogów wynikających z kart opisu stanowiska służbowego, zwrócił uwagę na fakt nieposiadania, poza jednostkowymi przypadkami, przez żołnierzy prowadzących zajęcia szkoleniowe udokumentowanego przygotowania pedagogicznego.

(akta kontroli str. 2561-2562, 2568-2569, 2574-2575, 2580-2581)

Odnosząc się do wskazanych przez biegłego przypadków nieposiadania przez kadrę dydaktyczną realizującą przywołane kursy udokumentowanego przygotowania pedagogicznego, p.o. Komendanta CSWLąd podał, co następuje: „Karta Opisu Stanowiska Służbowego (dalej: KOSS) jest dokumentem wprowadzonym do użytku służbowego decyzją Ministra Obrony Narodowej z dnia 3 grudnia 2013 r. w sprawie

¹⁴ Zgodność programów szkoleń z obowiązującymi założeniami potwierdzał Szef Szkolenia Wojsk Lądowych lub Inspektor Szkolenia DG RSZ.

¹⁵ Obowiązujące od 1 września 2012 r. programy: program kursu specjalistycznego dla specjalności: działonowy operator BWP, program kursu specjalistycznego dla specjalności: działonowy czołgu PT-91 oraz działonowy czołgu T-72, program kursu specjalistycznego dla specjalności: dowódca i działonowy-operator KTO Rosomak oraz program kursu specjalistycznego dla celowniczego ręcznego granatnika przeciwpancernego.

karty opisu stanowiska służbowego (Dz. Urz. MON z 2013 r. poz. 325 z późn. zm.) - wykorzystywanym do efektywnego zarządzania zasobami kadrowymi, w tym w szczególności do planowania, pozyskiwania i właściwego wykorzystania zasobu żołnierzy zawodowych stosownie do potrzeb Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, opracowanym na podstawie wymogów stanowiska etatowego.

W załączniku nr 2 do wskazanej decyzji określono metodykę opracowywania KOSS. i tak – ogólnie przyjętą zasadą jest, że jako kwalifikacje wymagane do spełnienia należy wpisywać w zakresie:

- wykształcenia i innych kwalifikacji - wymagania zgodne z art. 36 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych;
- doświadczenia zawodowego - stanowisko albo grupę/y stanowisk służbowych, których uprzednie zajmowanie będzie czynnikiem decydującym o zdobytym doświadczeniu zawodowym niezbędnym na opisywanym stanowisku;
- umiejętności - cechy, jakie powinien posiadać żołnierz wyznaczany na opisywane stanowisko służbowe. W szczególności wpisać umiejętności związane ze znajomością języków obcych, wykonywaniem szczególnych zadań służbowych, dowodzeniem, pracą sztabową, dydaktyczną, bądź obsługą określonego sprzętu. Wpisać należy również wymagania określone w odrębnych przepisach.

Uszczegółowienie (rozwińcie, doprecyzowanie) wymaganych kwalifikacji należy ujmować jako dodatkowe, preferowane, niewymagane do spełnienia, których posiadanie może stanowić decydujący czynnik przeważający za wyznaczeniem konkretnego żołnierza – w przypadku kilku kandydatów.

Odnosząc się do uwag biegłego w zakresie braku wymaganych do spełnienia umiejętności bezpośrednio związanych z nauczaniem, braku zapisu zobowiązującego żołnierza do ukończenia kursu w zakresie przygotowania metodycznego dla dowódców drużyn i plutonów oraz instruktorów jednostek szkolnictwa wojskowego czy posiadania klasy kwalifikacyjnej (dla podoficerów) czy ukończenia pedagogicznego kursu kwalifikacyjnego dla kadry dydaktycznej jednostek szkolnictwa wojskowego (dla oficerów) zauważyć należy, że powyższe wymagania nie zostały ujęte jako wymagane do spełnienia celowo, wskazując je jako preferowane, niewymagane do spełnienia, bowiem w sposób istotny ograniczałyby one katalog osób spośród których można kwalifikować kandydatów na poszczególne stanowiska służbowe. Co więcej – w zakresie konieczności posiadania klasy kwalifikacyjnej wręcz uniemożliwiłoby wyznaczenie na stanowisko żołnierza posiadającego odpowiednie predyspozycje, doświadczenie zawodowe i przygotowanie pedagogiczne, lecz nie posiadającego wymaganej klasy kwalifikacyjnej nie ze swojej winy (np. zmieniającego stanowiska służbowe, a w konsekwencji specjalność wojskową, częściej aniżeli wymagany okres do przystąpienia do egzaminu na tę klasę). [...] zgodnie z „Zestawieniem studiów podyplomowych i kursów realizowanych w Akademii Wojsk Lądowych” (str. 3, pkt. 16) na kurs przygotowania metodycznego dla dowódców drużyn i plutonów oraz instruktorów jednostek szkolnictwa wojskowego kwalifikuje się „dowódców drużyn i plutonów pododdziałów ogólnowojskowych i rodzajów wojsk oraz żołnierzy zawodowych pełniących obowiązki na stanowisku instruktora w jednostkach szkolnictwa wojskowego”. Powyższe sformułowanie uniemożliwia skierowanie na tę formę doskonalenia zawodowego, np. szeregowego planowanego do wyznaczenia na stanowisko młodszego instruktora, po spełnieniu odrębnych wymagań. [...] Centrum dokłada wszelkich starań aby właściwie przygotować kadre do pracy dydaktycznej. Każdego roku kilku żołnierzy kierowanych jest na kursy przygotowania pedagogicznego (kurs przygotowania metodycznego dla dowódców drużyn i plutonów oraz instruktorów jednostek szkolnictwa wojskowego oraz pedagogiczny kurs kwalifikacyjny dla kadry dydaktycznej jednostek szkolnictwa

wojskowego). Na szczególne podkreślenie zasługuje również fakt, że zgodnie z pkt. 13 cytowanej decyzji dowódca jednostki wojskowej lub osoba przez niego upoważniona odpowiada za opracowanie projektów KOSS, natomiast ich akceptacja należy do Dowódcy Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych (pkt. 21 ppkt. 3 w związku z ppkt. 4 przywołanej decyzji).”

(akta kontroli str. 2597-2599, 2601-2603, 2609-2611, 2613-2615, 2619-2620, 2625-2629-2631, 2633-2635)

1.4 Podstawowymi kryteriami umożliwiającymi określenie w procesie planowania działalności szkoleniowej Centrum na kolejne lata, jego realnych możliwości szkoleniowych były: możliwości kwaterunkowe i żywieniowe, przydziały technicznych środków materiałowych, stan wakatów na stanowiskach dydaktycznych, remonty bazy koszarowej i szkoleniowej, liczba i sprawność sprzętu wojskowego oraz ograniczenia pogodowe w wykorzystaniu bazy poligonowej. Według Szefa Wydziału Dydaktycznego, po uwzględnieniu przedmiotowych uwarunkowań, realne możliwości Centrum w zakresie planowania kursów doskonalenia zawodowego były w stosunku do zapotrzebowań sformułowanych przez DG RSZ znacząco ograniczone.

(akta kontroli str. 2253-2254)

Stwierdzone w toku kontroli NIK przypadki istotnych różnic pomiędzy oczekiwanymi przez DG RSZ liczbami osób do przeszkolenia (potrzebami), a możliwościami szkoleniowymi CSWLąd w 2017 i 2018 r. dotyczyły, przykładowo, następujących kursów doskonalenia zawodowego:

- kurs podstawowy z zakresu walki i bezpiecznego posługiwania się bronią – poziom A (BLOS¹⁶ A): łączna liczba osób do przeszkolenia zaproponowana przez DG RSZ: w 2017 r.: 1.122, w 2018 r.: 897, liczba zaproponowana przez CSWL: w 2017 r.: 150 (13%), w 2018 r.: 150 (17%),

- kurs zaawansowany z zakresu walki i bezpiecznego posługiwania się bronią – poziom B (BLOS B): łączna liczba osób do przeszkolenia zaproponowana przez DG RSZ: w 2017 r. 317, w 2018 r.: 414, liczba zaproponowana przez CSWLąd: w 2017 r. 18 (6%), w 2018 r.: 15 (4%),

- kurs instruktorski z zakresu walki i bezpiecznego posługiwania się bronią – poziom C (BLOS C): łączna liczba osób do przeszkolenia zaproponowana przez DG RSZ: w 2017 r. 125, w 2018 r.: 168, liczba zaproponowana przez CSWLąd: w 2017 r. 18 (14%), w 2018 r.: 15 (9%),

- kurs w zakresie przechowywania i wykonywania zabiegów konserwacyjnych: łączna liczba osób do przeszkolenia zaproponowana przez DG RSZ: w 2017 r. w 2017 r. 132, w 2018 r.: 151, liczba zaproponowana przez CSWLąd: w 2017 r. 75 (57%), w 2018 r.: 85 (56%),

- szkolenie instruktorów do prowadzenia szkolenia pododdziałów z działań w ekstremalnych warunkach pogodowych/klimatycznych i trudnych warunkach terenowych – część letnia: łączna liczba osób do przeszkolenia zaproponowana przez DG RSZ: w 2017 r. 129, w 2018 r.: 109, liczba zaproponowana przez CSWLąd: w 2017 r. 24 (19%) w 2018 r. 24 (22%),

- kurs specjalistyczny SERE - poziom C: łączna liczba osób do przeszkolenia zaproponowana przez DG RSZ: w 2017 r. 192, w 2018 r.: 174, liczba zaproponowana przez CSWLąd: w 2017 r. 40 (21%), w 2018 r.: 40 (23%),

- kurs dowódców KTO Rosomak: łączna liczba osób do przeszkolenia zaproponowana przez DG RSZ: w 2017 r. w 2017 r. 228, w 2018 r.: 133, liczba zaproponowana przez CSWLąd: w 2017 r. 75 (33%), w 2018 r.: 20 (15%),

---

¹⁶ Broń, Lufa, Otoczenie, Spust.

- kurs działonowych KTO Rosomak: łączna liczba osób do przeszkolenia zaproponowana przez DG RSZ: w 2017 r. 75, w 2018 r.: 102, liczba zaproponowana przez CSWL: w 2017 r. 160 (47%), w 2018 r.: 20 (20%),
- kurs w zakresie kierowania i eksploatacji KTO Rosomak z nauczaniem zdalnym: łączna liczba osób do przeszkolenia zaproponowana przez DG RSZ: w 2017 r. 231, w 2018 r.: 150, liczba zaproponowana przez CSWL: w 2017 r. 60 (26%), w 2018 r.: 60 (40%),
- kurs obsługi granatnika PALLAD: łączna liczba osób do przeszkolenia zaproponowana przez DG RSZ: w 2017 r. 86, w 2018 r.: 63, liczba zaproponowana przez CSWL: w 2017 r.¹⁷: 86 (100%), w 2018 r. 21 (33%),
- kurs obsługi granatnika RPG-7: łączna liczba osób do przeszkolenia zaproponowana przez DG RSZ: w 2017 r. 122 w 2018 r. 109, liczba zaproponowana przez CSWL: 125¹⁸ (102%), 25 (23%).

(akta kontroli str. 92-114)

Do głównych barier zwiększenia możliwości szkoleniowych CSWL, p.o. Komendanta CSWL zaliczył: limity stanu ewidencyjnego przydzielane na poszczególne lata przez Dowódcę Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych, trudności w utrzymaniu pełnej obsady etatowej¹⁹, strukturę etatową, która w pierwszych latach istnienia CSWL obejmowała niedostateczne liczby pierwszych stanowisk w korpusach oficerów i podoficerów, a w konsekwencji trudności z pozyskaniem absolwentów wyższych uczelni wojskowych i szkół podoficerskich, możliwości szkoleniowe (przepustowość) obiektów związane z remontami obiektów szkoleniowych, limity amunicji, sprawność i liczbę sprzętu szkoleniowego, możliwości zakwaterowania. W związku z trwającymi na terenie CSWL inwestycjami i remontami, w 2016 r., część szkolenia była realizowana na terenie Ośrodka Szkolenia Poligonowego Wojsk Lądowych w Wędrzynie.

(akta kontroli str. 2255)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W ocenie NIK opartej na ww opiniach biegłego oraz na wyjaśnieniach p.o. Komendanta CSWL dotyczących tych opinii, poddane analizie kontrolnej programy szkolenia²⁰, których projekty zostały opracowane przez Komendanta CSWL, zawierały w swej treści zapisy mogące utrudnić efektywne osiągnięcie zakładanych w nich celów. Do treści programowych, które w ocenie biegłego ograniczały możliwości opanowania przez kursantów wiedzy i umiejętności zawartych w programach należało:

- 1) odnośnie programu kursu dla specjalności: działonowy-operator BWP-1:
  - użycie niewłaściwej nazwy automatu ładowania²¹,
  - błędne określenie celu szkolenia w zakresie zajęć inżyneryjno-saperskich²² oraz szkolenia ogniowego²³,

¹⁷ Kurs na potrzeby PKW.

¹⁸ Kurs na potrzeby PKW.

¹⁹ Główne uwarunkowania trudności utrzymania pełnej obsady etatowej: brak akceptacji przez dowódców jednostek wojskowych wniosków żołnierzy o przeniesienie do CSWL, wyznaczanie żołnierzy na stanowiska służbowe poza CSWL (głównie w nowoutworzonej 12. Wielkopolskiej Brygadzie Obrony Terytorialnej w Poznaniu), ubycia w związku z objęciem wyższego stanowiska służbowego w innej jednostce wojskowej przy jednoczesnym braku możliwości dalszego rozwoju w CSWL, wypowiedzenia stosunku służbowego.

²⁰ Program kursu specjalistycznego dla specjalności: działonowy operator BWP, program kursu specjalistycznego dla specjalności: działonowy czołgu PT-91 oraz działonowy czołgu T-72, program kursu specjalistycznego dla specjalności: dowódca i działonowy-operator KTO Rosomak oraz program kursu specjalistycznego dla celowniczego ręcznego granatnika przeciwpancernego.

²¹ W programie użyto niewłaściwego określenia „automat ładowania”.

²² W programie użyto błędnego sformułowania: „żołnierz potrafi wykonać ukrycie dla drużyny”.

²³ Użycie błędnego sformułowania: „Prowadzenie celnego ognia z broni pokładowej w ruchu do celów stałych, ukazujących się i ruchomych w dzień i w nocy”, zamiast „Prowadzenie celnego ognia z broni pokładowej podczas przystanków do celów, ukazujących się i ruchomych w dzień i w nocy”.

- niewyłączenie z celów szkolenia uzyskania umiejętności operowania wyrzutnią pocisków przeciwpancernych²⁴, pomimo nieprowadzenia w trakcie kursu zajęć szkoleniowych w przedmiotowym zakresie,

2) odnośnie programu kursu dla specjalności: działonowy czołgu PT-91 oraz działonowy czołgu T-72:

- błędne określenie celu szkolenia w zakresie zajęć z obrony przed bronią masowego rażenia²⁵ oraz szkolenia inżynieryjno-saperskiego²⁶,

3) odnośnie programu kursu dla specjalności: dowódca i działonowy-operator KTO Rosomak:

- błędne określenie formy zajęć²⁷,

4) odnośnie programu kursu dla celowniczego ręcznego granatnika przeciwpancernego:

- błędna numeracja zajęć,

- błędne określenie formy zajęć²⁸.

W złożonych wyjaśnieniach p.o. Komendanta CSWLąd zadeklarował podjęcie działań zmierzających do skorygowania treści tych programów przez uprawnione do tego organy, które na etapie weryfikacji i zatwierdzania tych dokumentów, nie zidentyfikowały i nie wyeliminowały z ich treści ww. błędów.

(akta kontroli str. 2553-2582, 2591-2635)

OCENA CZĄSTKOWA

Centrum prowadziło planową działalność szkoleniową w szerokim zakresie przedmiotowym, dostosowaną do jego możliwości limitowanych przede wszystkim sytuacją kadrową, infrastrukturalną, sprzętową, materiałowo-techniczną oraz kwaterunkową. Formułowane przez DG RSZ na etapie opracowywania rocznych planów szkoleniowych wzrastające zapotrzebowanie na wykonywanie przez CSWLąd niektórych zadań szkoleniowych nie znajdowało odzwierciedlenia w obowiązujących planach doskonalenia zawodowego Centrum z powodu braku możliwości realizacyjnych. Treść niektórych zapisów w stosowanych w procesie szkolenia programach szkolenia mogła stanowić utrudnienie w efektywnym osiaganiu zakładanych celów.

OBSZAR

2 Zabezpieczenie potrzeb szkoleniowych CSWLąd w zakresie kadrowym i infrastruktury szkoleniowej

Opis stanu faktycznego

2.1 W latach: 2016, 2017, 2018 stan ewidencyjny kadry instruktorsko-dydaktycznej CSWLąd w stosunku do poziomu ustalonego w etacie kształtował się następująco:

- instruktorzy, odpowiednio: 72 (88,9% ukompletowania), 71 (88,8% ukompletowania) oraz 71 (88,8% ukompletowania),

- kadra dydaktyczna (kierownik cyklu, st. wykładowca, wykładowca, oficer, mł. oficer), odpowiednio: 68 (82,9%), 66 (79,5%) oraz 67 (80,7%)²⁹,

- żołnierze zawodowi etatowo przypisani do Ośrodka Szkolenia Podstawowego (dalej: OSP) i Ośrodka Szkolenia Specjalistycznego (dalej: OSS) CSWL³⁰, odpowiednio: 102 (96,2%), 95 (89,6%) oraz 96 (90,6%),

- pracownicy cywilni resortu obrony narodowej (RON³¹), odpowiednio: 39, 38 i 37.

(akta kontroli str. 54)

²⁴ Na wyposażeniu BWP-1.

²⁵ Kursanci nie nabywali w trakcie kursu umiejętności posługiwania się zestawem do prowadzenia likwidacji skażeń, mimo że została ona wykazana jako jeden z celów szkoleniowych.

²⁶ W programie użyto błędnego sformułowania: „żołnierz potrafi wykonać ukrycie dla załogi czołgu”.

²⁷ W programie użyto określenia: „zajęcia teoretyczne z przejściem do zajęć praktycznych”, które nie występuje w wykazie form działalności szkoleniowo-metodycznej zawartej w „Instrukcji o działalności szkoleniowo-metodycznej”, sygn. Szkol. 816/2009.

²⁸ W programie użyto określenia: „zajęcia teoretyczno-praktyczne”, które nie występuje w wykazie form działalności szkoleniowo-metodycznej zawartej w „Instrukcji o działalności szkoleniowo-metodycznej”, sygn. Szkol. 816/2009.

²⁹ W tym kadra dydaktyczna szkoląca na potrzeby NSR, odpowiednio: 11, 24 i 14 (dotyczy zajęć dydaktycznych z udziałem żołnierzy kontraktowych NSR).

³⁰ Żołnierze zawodowi etatowo przypisani do OSP i OSS nie zajmują stanowisk dydaktycznych.

³¹ Resort obrony narodowej.

Do głównych czynników mających wpływ na niepełne ukończenie etatowe w zakresie kadry dydaktycznej w latach 2016-2018 p.o. Komendanta Centrum zaliczył:

- określoną przez Dyrektora Departamentu Kadr MON oraz Dowódcę Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych konieczność priorytetowego traktowania ukończenia stanowisk dowódczych (dowódca kompanii, plutonu), szefa kompanii oraz technika kompanii,

- limity stanu ewidencyjnego przydzielane na poszczególne lata kalendarzowe przez Dowódcę Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych,

- trudności w utrzymaniu obsady etatowej spowodowane: brakiem akceptacji przez dowódców jednostek wojskowych wniosków żołnierzy o przeniesienie do CSWLąd, wyznaczaniem żołnierzy na stanowiska służbowe poza Centrum (w 7 przypadkach bez zgody Komendanta CSWLąd³²), głównie w nowoutworzonej 12. Wielkopolskiej Brygadzie Obrony Terytorialnej w Poznaniu oraz wypowiedzeniami stosunku służbowego,

- strukturę etatową CSWLąd, która w pierwszych latach istnienia Centrum obejmowała niedostateczną liczbę pierwszych stanowisk w korpusach oficerów i podoficerów, czego konsekwencją były trudności w pozyskaniu absolwentów wyższych uczelni wojskowych i szkół podoficerskich.

W ocenie p.o. Komendanta CSWLąd podjęte w ostatnich latach działania zmierzające do zróżnicowania struktury etatowej „urealniły nie tylko pozyskiwanie absolwentów, ale również umożliwiły promowanie najbardziej wartościowych żołnierzy i stworzenie możliwości rozwoju dla poszczególnych grup osobowych”.

(akta kontroli str. 2262)

W okresie objętym kontrolą Komendant CSWLąd podejmował działania w celu zredukowania braków w ukończeniu kadry dydaktycznej i instruktorskiej Centrum. Do działań tych należało m.in. przekazywanie Szefowi Sztabu DG RSZ (2016 r.) oraz Szefowi Zarządu Zasobów Osobowych DG RSZ (2018 r.) wniosków o udzielenie wsparcia w zakresie ukończenia wakujących stanowisk dowódczych oraz dydaktycznych w CSWLąd oraz w Szkole Podoficerskiej Wojsk Lądowych w Poznaniu (dalej: SPWL). W obszernych uzasadnieniach przedmiotowych wniosków wymieniono szereg uwarunkowań skutkujących ograniczeniami ukończenia etatowego, wskazując zagrożenia, jakie niesie taki stan oraz propozycje rozwiązań problemu istniejących wakatów³³.

Problem niepełnego ukończenia kadry dydaktycznej Centrum był podnoszony także przez Komendanta Centrum na Rocznych Odprawach Rozliczeniowo-zadaniowych Dowódcy Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych³⁴.

(akta kontroli str. 1750-1755, 1756-1766, 2465, 2478, 2491)

Zgodnie z wyjaśnieniami p.o. Komendanta CSWLąd, trudności w ukończeniu stanowisk żołnierzy zawodowych były główną przyczyną wykorzystywania przez Centrum w latach 2016–2018 do realizacji zadań dydaktycznych osób niebędących żołnierzami zawodowymi (pracownicy RON). W ocenie Komendanta Centrum „pracownicy ci nie tylko posiadali odpowiednie kwalifikacje i predyspozycje do prowadzenia zajęć dydaktycznych, ale również, będąc emerytowanymi żołnierzami, znali specyfikę pracy (służby) w jednostce szkolnictwa wojskowego oraz tryb realizacji przedsięwzięć dydaktycznych. Możliwość ich zatrudnienia niejednokrotnie pozwoliła na zrealizowanie kursów i szkoleń, szczególnie w okresach nadmiernego obciążenia cykli innymi zajęciami programowymi przy niedostatecznej obsadzie

³² Dotyczy wyznaczeń z dni: 30.04.2018 r. (kpt), 01.06.2018 r. (kpt.), 17.08.2018 r. (mjr), 03.09.2018 r. (st. chor. szt. i 2 st. szer., 1 szer.).

³³ Wniosek z 2016 r. dotyczył m.in. wakatów na stanowiskach: 5 wykładowców (STE: por./kap.) oraz 5 instruktorów w cyklach przedmiotowych (podoficerowie). Wniosek z 2018 r. dotyczył m.in. 13 wykładowców (STE: 1 – mjr, 9 – por./kpt), 3 – ppor./por.)

³⁴ Dotyczy odpraw rocznych odbytych w: 2017, 2018 i 2019 roku.

etatowej." Zatrudnienie emerytowanych dotyczyło: trzech wykładowców w Cyklu BHP, dwóch wykładowców prawa pracy i prawa postępowania administracyjnego w Cyklu Organizacyjno-Mobilizacyjnym i Kadrowym oraz jednego wykładowcy w Cyklu Zabezpieczenia Logistycznego.

(akta kontroli str. 2263, 2268)

W strukturze wiekowej kadry instruktorskiej i dydaktycznej w CSWLąd w latach: 2016, 2017 i 2018 największy był udział:

- instruktorów w wieku, odpowiednio: 31-35 i 36-40 lat (po 30,5%), 31-35 i 36-40 lat (po 32,3%) oraz 36-40 lat (36,6%),
- kadry dydaktycznej, w wieku 41-50 lat, odpowiednio: 64,7%, 66,6% oraz 59,7%³⁵,
- żołnierzy zawodowych etatowo przypisanych do OSP) i OSS, w wieku: odpowiednio: 41-50 lat (37,2%), 41-50 lat (32,6%) oraz 31-35 lat (37,5%).

(akta kontroli str. 55)

W strukturze stażu służby wojskowej (ogółem) kadry instruktorskiej i dydaktycznej CSWLąd, w latach: 2016, 2017 i 2018 najliczniej reprezentowane były następujące długości stażu:

- instruktorzy, odpowiednio: 6-10 lat służby (30,5%), 11-15 lat służby (35,2%) oraz 11-15 lat służby (36,6%),
- kadra dydaktyczna OSP i OSS: powyżej 21 lat służby, co stanowiło odpowiednio: 66,2%, 72,7% oraz 73,1%³⁶,
- żołnierze zawodowi etatowo przypisani do OSP i OSS, odpowiednio: 6-10 lat służby (34,3%), 6-10 lat służby (34,7%) oraz powyżej 21 lat służby (29,1%).

(akta kontroli str. 56)

W strukturze stażu służby na stanowiskach instruktorsko-dydaktycznych kadry instruktorskiej i dydaktycznej CSWLąd, w latach: 2016, 2017 i 2018 najliczniej reprezentowane były następujące długości stażu:

- instruktorzy - do 3 lat służby, odpowiednio w poszczególnych latach: 39%, 44% oraz 43,6%,
- kadra dydaktyczna, odpowiednio: 4-8 lat służby (28%), 13-17 lat służby (29%) oraz 13-17 lat (28%)³⁷.

(akta kontroli str. 57)

2.2 Szczegółową analizą kwalifikacji posiadanych przez żołnierzy zajmujących w CSWLąd stanowiska służbowe: wykładowców, instruktorów i podoficerów specjalistów objęto 35 żołnierzy³⁸. Z CV żołnierzy zawodowych oraz kart opisu stanowisk służbowych wynika, że we wszystkich poddanych kontroli przypadkach, żołnierze posiadali kwalifikacje zgodne z treścią KOSS obowiązujących na dzień wyznaczenia stanowiska służbowego.

(akta kontroli str. 1828-1997)

W przypadku 14 żołnierzy pełniących służbę w Ośrodku Szkolenia Kierowców CSWLąd (dalej: OSK) na stanowiskach instruktorów (7), młodszych instruktorów (5) oraz podoficerów specjalistów (2), jedną z wymaganych kwalifikacji określonych w zmienionych KOSS (zatwierdzonych po wyznaczeniu tych żołnierzy na zajmowane stanowiska i obowiązujących w terminie kontroli NIK – wg stanu na dzień 15 marca 2019 r.) było posiadanie uprawnień instruktora nauki jazdy. We wszystkich analizowanych przypadkach, żołnierze tego uprawnienia nie posiadali.

(akta kontroli str. 1833-1938)

³⁵ W grupie kadry dydaktycznej szkolącej na potrzeby NSR w latach: 2016, 2017 i 2018 najwyższy był odsetek żołnierzy w wieku: 41-50 lat (średnio 47,5%).

³⁶ W grupie kadry dydaktycznej szkolącej na potrzeby NSR w latach: 2016, 2017 i 2018 najwyższy był odsetek żołnierzy o stażu, odpowiednio: do 5 lat (36,4%), 6-10 lat (37,5%) oraz 5-10 lat (57,1%).

³⁷ W grupie kadry dydaktycznej szkolącej na potrzeby NSR w latach: 2016, 2017 i 2018 najwyższy był odsetek żołnierzy o stażu powyżej 18 lat, odpowiednio: 82%, 67% oraz 71%.

³⁸ 1 st. wykładowca, 7 wykładowców, 1 st. instr., 12 instr., 6 mł. instr., 8 podofic. specjalistów.

Odnosząc się do ww. kwestii, Szef Wydziału Ogólnego CSWLąd wyjaśnił, że „OSK realizuje wyłącznie kursy z zasad eksploatacji i kierowania pojazdami specjalnymi i używanymi do celów specjalnych w Siłach Zbrojnych RP w trybie określonym w § 2 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 6 września 2012 r. w sprawie uprawnień osób kierujących pojazdami specjalnymi i pojazdami przeznaczonymi do celów specjalnych Sił Zbrojnych RP, w którym określono uprawnienia do kierowania tymi pojazdami, tj. osoba powinna posiadać prawo jazdy odpowiedniej kategorii oraz ukończyć kurs w jednostce wojskowej uprawnionej do prowadzenia szkoleń w odniesieniu do pojazdów na podwoziu kołowym i gąsienicowym. Rozporządzenie nie wymusza posiadania uprawnień instruktora nauki jazdy od instruktorów prowadzących zajęcia dydaktyczne. Co nie mniej istotne – ważną przesłanką przemawiającą za przeniesieniem spornego zapisu jest fakt, że Ośrodek nie funkcjonuje w oparciu o ustawę z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami, zatem nie musi spełniać wymogów określonych w art. 28 przywołanej ustawy, a instruktorzy wymagań określonych w art. 33 przywołanej ustawy. Wyznaczanie żołnierzy na stanowiska realizowano w oparciu o poprzednio obowiązujące KOSS (zaakceptowane w 2013 r.), gdzie uprawnienia instruktora nauki jazdy nie były wymagane. W dniu 12 stycznia 2017 r. Dowódca Generalny Rodzajów Sił Zbrojnych (z up. Szef Wydziału Struktur Organizacyjnych – Zastępca Szefa Oddziału) zatwierdził kolejną wersję KOSS, w której uprawnienia instruktora nauki jazdy ujęto w wymaganiach obowiązkowych. W dniu 20 marca 2019 r. przesłano do Dowódcy Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych pismo nr 1641/19 w którym zaproponowano dokonanie zmian w KOSS instruktorów OSK poprzez przeniesienie zapisu: „posiadanie uprawnień instruktora nauki jazdy” z dotychczasowych kwalifikacji wymaganych do spełnienia, do kwalifikacji dodatkowych, preferowanych, niewymaganych do spełnienia”.

Zaproponowane przez Komendanta CSWLąd ww. zmiany zostały zatwierdzone przez Dowódcę Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych w dniu 18 kwietnia 2019 r.

(akta kontroli str. 2264, 2383-2396)

Według wyjaśnień złożonych przez Szefa Wydziału Ogólnego CSWLąd, „wprowadzane do użytku nowe rozwiązania systemowe, sprzęt wojskowy czy oprogramowanie wymuszało wykorzystywanie do realizacji zajęć dydaktycznych osoby spoza CSWLąd, najczęściej w sytuacjach kiedy zajęcia były prowadzone przez: 1) przedstawicieli producentów wprowadzanego (użytkowanego) sprzętu wojskowego np. celowników RUBIN, 2) żołnierzy przygotowujących się do objęcia wyższego stanowiska w CSWLąd (np. skierowani w ramach praktyki z SWLąd), 3) żołnierzy legitymujących się odpowiednimi kwalifikacjami lub doświadczeniem (np. wynikającym z uczestnictwa w Polskim Kontyngencie Wojskowym) przy jednocześnie występujących niedoborach etatowych, np. kursy SERE, 4) osoby np. z Biura Ewidencji Osobowej – prowadzące zajęcia w Cyklu Organizacyjno-Mobilizacyjnym i Kadrowym z nowych rozwiązań programowych SEW on-line, 5) przedstawicieli Wojskowej Komendy Uzupełnień z wybranych zagadnień realizowanych w Cyklu Organizacyjno-Mobilizacyjnym i Kadrowym. Liczba prowadzonych zajęć przez żołnierzy (osoby) spoza CSWLąd ma charakter marginalny i nie przekracza kilku przypadków w roku.”

(akta kontroli str. 2266)

2.3 W latach 2016-2018 w Wydziale Dydaktycznym CSWLąd na stanowiskach wykładowców i instruktorów służbę pełniło 33 żołnierzy, którzy brali udział w misjach wojskowych Polskiego Kontyngentu Wojskowego m.in. w: Afganistanie, Iraku, Syrii, Libanie, Czadzie, Etiopii oraz Bośni i Hercegowinie.

W wyniku doświadczeń zebranych w trakcie wykorzystywania sprzętu wojskowego m.in. w związku z uczestnictwem żołnierzy w misjach i operacjach międzynarodowych, w badanym okresie, dokonano w Centrum, w ramach Systemu Wymiany Doświadczeń³⁹, trzech obserwacji⁴⁰ dotyczących: amunicji 30x173 mm bez smugacza (ID 387), diagnostyki: KTO Rosomak pojazdów grupy HMMWV i pojazdów samochodowych podlegających diagnostyce serwisowej (ID 441) oraz konstrukcji obudowy lub szkła ochronnego klawiatury pomocniczej zespołu sterowania w systemie kierowania ogniem KTO Rosomak (ID 543).

(akta kontroli str. 2267, 2241)

2.4 Według stanu na dzień kontroli NIK, CSWŁąd użytkowało łącznie 185 obiektów budowlanych⁴¹ o zróżnicowanym przeznaczeniu, o łącznej kubaturze 449,6 tys. m³ i powierzchni 88,6 tys. m², należących do siedmiu kompleksów wojskowych⁴². Administratorem użytkowanych przez Centrum obiektów były dwa wojskowe oddziały gospodarcze (dalej: WOG) które protokolarnie przekazały Centrum w użytkowanie poszczególne obiekty budowlane, tj: 6. WOG w Ustce (1 budynek w kompleksie wojskowym nr 1291 w Czarnem) oraz 14. WOG w Poznaniu (184 obiekty budowlane).

(akta kontroli str. 53)

2.5 Książki obiektów budowlanych wszystkich użytkowanych przez CSWŁąd budynków i budowli zostały założone i były prowadzone przez odpowiednie wojskowe oddziały gospodarcze⁴³. Z treści poddanych szczegółowej analizie książek obiektu budowlanego ośmiu budynków⁴⁴ zlokalizowanych w kompleksach nr 2725 (4 budynki), 2783, 8605, 2201 oraz 1291 (po jednym budynku) wynika, że obiekty te były poddawane z wymaganą częstotliwością i zakresem kontrolom okresowym (rocznym i pięcioletnim) zlecanym przez zarządcę tych budynków, tj. Wojskowy Zarząd Infrastruktury w Poznaniu⁴⁵.

(akta kontroli str. 1419a, 1420-1486)

W wyniku dokonanych w toku kontroli NIK oględzin ww. ośmiu budynków stwierdzono:

1) w przypadku budynków: nr 14 w kompleksie nr 2725 - obiekt do szkolenia z systemem szkolno-treningowym „Śnieżnik” i „Jaskier”), nr 26 w kompleksie 8605 – obiekt szkoleniowy, nr 358 w kompleksie 2201 - Główne Stanowisko Dowodzenia oraz nr 27 w kompleksie 1291 - Ośrodek Szkolenia Podwodnego Załóg Czołgowych w Czarnem - brak widocznych uszkodzeń budynków oraz przypadków naruszeń zasad ochrony ppoż.,

2) w przypadku budynku szkoleniowego nr 21 w kompleksie nr 2725: zły stan stolarki okiennej oraz wykładzin podłogowych w większości sal wykładowych, konieczność odświeżenia powłok malarskich w większości sal wykładowych,

³⁹ Instrukcja Systemu Wykorzystania Doświadczeń wprowadzona Decyzją Ministra Obrony Narodowej Nr 20/szkol./DCiS SZ z dnia 8 kwietnia 2014 r.

⁴⁰ Obserwacja – stwierdzenie występowania niepożądanego, niedoskonałego zdarzenia, zjawiska, problemu, wadliwie lub właściwie funkcjonującego rozwiązania, braku zdolności, czynnika, czynności lub grupy tych cech wymagających naprawy lub dobra praktyka, a także zdarzenia i zjawiska o charakterze pozytywnym.

⁴¹ 97 budynków i 88 budowli.

⁴² Nr: 2725 (Poznań), 2201 (Biedrusko), 8605 (Biedrusko), 8606 (Biedrusko), 2783 (Poznań), 8621 (Biedrusko) oraz 1291 (Czame). CSWŁąd było głównym użytkownikiem budynków i budowli zlokalizowanych w 4 kompleksach: 2725, 2201, 8605 i 8606.

⁴³ 14. WOG w Poznaniu oraz 6. WOG w Ustce.

⁴⁴ Budynki: nr 14 (k. 2725 - obiekt do szkolenia z systemem szkolno-treningowym „Śnieżnik” i „Jaskier”), nr 21 (k. 2725 – obiekt szkoleniowy), nr 24 (hala sportowa), nr 26 (k. 8605 – obiekt szkoleniowy), nr 96 (k. 2725 – obiekt szkoleniowy), nr 97 (strzelnica tunelowa), nr 358 (k. 2201 - Główne Stanowisko Dowodzenia), nr 27 (k. 1291 - Ośrodek Szkolenia Podwodnego Załóg Czołgowych w Czarnem).

⁴⁵ Obowiązki w zakresie utrzymania obiektów budowlanych zostały szczegółowo określone w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2018 r. poz. 1202 ze zm.). Sposób prowadzenia oraz wzór książki obiektu budowlanego określono w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie książki obiektu budowlanego (Dz. U. Nr 120, poz. 1134).

spękania na sufitach w części sal wykładowych, znaczne zużycie mebli w większości sal wykładowych, skorodowane rynny i rury spustowe, uszkodzenia tynku elewacji, zacieki i zabrudzenia w łazienkach na parterze,

3) w przypadku budynku szkoleniowego nr 96 w kompleksie 2725: awarię rur spustowych odprowadzających wodę z rynien oraz liczne spęknięcia na sufitach części sal wykładowych,

4) w przypadku budynku nr 24 – hali sportowej w kompleksie 2783: zły stan parkietu oraz duże ubytki tynku i uszkodzenia powierzchni malarskich w siłowni, bardzo zły stan pomieszczenia prysznicowego przylegającego do siłowni (brudne i złuszczone pokrycia malarskie ścian i sufitu, zużyta armatura, brudne fugi pomiędzy kafelkami), w części ogólnosportowej hali pomiędzy ścianami a zawieszoną ok. 1 metra od ścian siatką maskującą zmagazynowane w dużej liczbie krzesła oraz stojaki z wieszakami na ubranie, zły stan pokryć malarskich ścian i sufitu części ogólnosportowej hali (zabrudzenia, złuszczenia drobne ubytki tynku),

5) w przypadku budynku nr 97 – strzelnica tunelowa w kompleksie 2725: widoczne spęknięcia tynku i ubytki powłok malarskich na bocznych ścianach zewnętrznych i wewnętrznych, uszkodzone metalowe siatki zabezpieczające naświetla w tunelach strzelnicy, uszkodzoną część stropową kulochwyty (w rejonie upadku pocisku) – widoczne odsłonięte pręty zbrojeniowe oraz uszkodzenia dachu kulochwyty i duże ubytki tynku na jego ścianach.

(akta kontroli str. 1373-1381, 1382-1391, 1393-1406, 1409-1419)

Pomimo, że z treści protokołu okresowej pięcioletniej kontroli stanu technicznego budynku dydaktycznego nr 21 (kompleks nr 2725) wynikał zakaz wykorzystywania „pomieszczeń strychowych” budynku w związku ze złym stanem technicznym dachu, CSWLąd wykorzystywało w latach 2014–2018 pomieszczenia strychowe tego budynku (w ok. 10% powierzchni) do celów biurowych (głównie jako szatnie).

(akta kontroli str. 1475, 2277)

Szef Sekcji Logistyki Centrum wyjaśnił, że Komendant CSWLąd o ww. zakazie nie został poinformowany, a zarządca oraz administrator nie wprowadzili (stosownie do postanowień „Instrukcji o zasadach utrzymania nieruchomości wojska”⁴⁶) zakazu eksploatacji ww. pomieszczeń.

(akta kontroli str. 2277)

Szef WZI w Poznaniu⁴⁷, w złożonych wyjaśnieniach podał, że zgodnie z art. 70 ust. 2 ustawy Prawo budowlane, obowiązek bezzwłocznego przesłania kopii protokołu do organu nadzoru budowlanego w przypadku stwierdzenia uszkodzeń i braków mogących spowodować określone zagrożenie ciąży na osobie dokonującej kontroli, a w przedmiotowym przypadku zgłoszenie takie nie nastąpiło⁴⁸. Składając wyjaśnienia, Szef WZI w Poznaniu nadmienił, że nie można wykluczyć, iż osoby dokonujące kontroli pięcioletniej ww. budynku, formułując wniosek wyłączenia z eksploatacji pomieszczeń strychowych, miały na względzie nie pomieszczenia poddasza użytkowego ale zasadnicze pomieszczenia strychowe, które nie były eksploatowane.

Komendant 14. WOG w Poznaniu w złożonych wyjaśnieniach podał, że CSWLąd korzystał jedynie z pomieszczeń użytkowych poddasza budynku nr 21, „które nie są umiejscowione bezpośrednio pod połącją dachową – ogranicza je strop drewniany i zagrożenie dla zdrowia ludzi przebywających w tych pomieszczeniach było nieznaczne.”

⁴⁶ Sygnatura: kwat bud. 118/99.

⁴⁷ Wojskowy Zarząd Infrastruktury w Poznaniu.

⁴⁸ Informacja Wielkopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Nadzoru Budowlanego z 30 kwietnia 2019 r.

Remont budynku nr 21 w kompleksie 2725 został zgłoszony w potrzebach rzeczowych w zakresie inwestycji budowlanych i remontów nieruchomości na lata 2013-2014 i uwzględniony w planie inwestycji pod numerem 55151 Poznań CSWL K-2725 „Modernizacja budynku szkoleniowego nr 21” z terminem realizacji: 2014-2020 r. Kompletna dokumentacja projektowa dla tego zadania została wykonana w 2016 r., (projekt budowlany obejmuje wymianę konstrukcji i połączy dachu) a w 2019 r. odbywa się postępowanie przetargowe na wyłonienie wykonawcy robót budowlanych z planowanym terminem zakończenia modernizacji budynku w 2020 r.
(akta kontroli str. 2397-2399, 2400-2402)

W protokole okresowej pięcioletniej kontroli stanu technicznego budynku dydaktycznego nr 21 (kompleks nr 2725) sporządzonym w 2018 r. nie zamieszczono wniosków dotyczących konieczności wyłączenia z eksploatacji jakichkolwiek pomieszczeń tego budynku.

(akta kontroli str. 1436-1442)

Z treści zgłaszanych corocznie przez CSWLąd do 14. WOG oraz WZI w Poznaniu potrzeb remontowo-inwestycyjnych wynika, że stwierdzone w toku kontroli NIK przypadki niewłaściwego stanu ww. budynków były znane zarówno ich użytkownikowi jak i administratorowi oraz zarządcy.

W protokołach pięcioletnich kontroli stanu technicznego budynków nr: 24 w kompleksie nr 2783, 96 i 97 w kompleksie nr 2725 sporządzonych zarówno w 2013 jak i w 2018 r. nie zostały zawarte wnioski w zakresie konieczności wyłączenia z użytkowania jakichkolwiek pomieszczeń.

(akta kontroli str. 1165-1175, 1176-1280, 1281-1362, 1451-1473, 1518-1520)

2.6 W latach 2016–2018 w skład zasadniczego sprzętu wojskowego CSWLąd wchodziły: czołgi średnie PT-91⁴⁹ (wyprodukowane średnio 24 lata temu), czołgi średnie T-72 M1 (wyprodukowane średnio 30 lat temu), bojowe wozy piechoty BWP-1⁵⁰ (wyprodukowane średnio 39 lat temu), kołowe transportery opancerzone Rosomak (wyprodukowane średnio 10 lat temu), kołowe transportery opancerzone Rosomak do nauki jazdy KTO-NJ (wyprodukowane średnio 12 lat temu), pojazdy szkol. mech. kierowcy czołgu T-72 SJ-09 (wyprodukowane średnio 21 lat temu) bojowy wóz rozpoznawczy BWR-1D (wyprodukowany 30 lat temu) oraz opancerzone samochody rozpoznawcze BRDM-2⁵¹ (wyprodukowane średnio 41 lat temu). W skład sprzętu wojskowego użytkowanego przez CSWLąd wchodziły między innymi trenażery i symulatory przeznaczone do trenowania umiejętności w zakresie obsługi i użytkowania zasadniczego sprzętu wojskowego CSWLąd, tj. 4 egz. symulatorów szkolenia kierowców KTO Rosomak typu JASKIER (wyprodukowane średnio 3,5 roku temu), 7 trenażerów do nauki jazdy bojowym wozem piechoty BWP-1 „Pancernik” (wyprodukowane średnio 15 lat temu), 1 trenażer mechanika kierowcy BWP-1 TMK Ortles (wyprodukowany 17 lat temu), 7 trenażerów do nauki jazdy czołgiem T-72 i PT-91 Jaguar (wyprodukowane średnio 24 lata temu), 1 trenażer BRDM-2 specjalny (wyprodukowany 17 lat temu), 7 trenażerów do szkolenia załóg BWP-1 ORTLES (wyprodukowane średnio 25 lat temu), 10 trenażerów działonowych czołgów T-72 – PT-91 BESKID (wyprodukowane średnio 24 lata temu), symulator czołgu PT-91 BESKID 3 (wyprodukowany 20 lat temu).

(akta kontroli str. 1513-1517)

Według meldunków Komendanta Centrum składanych podczas Rocznych Odpraw Rozliczeniowo-Zadaniowych Dowódcy Generalnego RSZ, sprawność użytkowanego w Centrum sprzętu kształtowała się w latach: 2016, 2017, 2018, odpowiednio na

⁴⁹ W tym PT-91M oraz PT-91MA1.

⁵⁰ W tym BWP-1D.

⁵¹ W tym: BRDM-2M96, BRDM-2M96I, BRDM-2B.

następującym poziomie: czołgi: 92%, 80% oraz 82%, KTO Rosomak: 75%, 94% oraz 74%, BWP-1: 86%, 73% oraz 74%, BWR: 100% (we wszystkich latach), BRDM-2: 70%, 70% oraz 60%. (akta kontroli str. 2464, 2477, 2490)

W latach: 2016, 2017 i 2018 stan ewidencyjny użytkowanych przez CSWLąd czołgów był większy od stanu etatowego odpowiednio o: 1, 2 i 2 egz., a w przypadku bojowych wozów piechoty BWP-1 odpowiednio o: 4, 2 i 3 egz. W roku 2017 i w 2018 stan ewidencyjny KTO Rosomak był mniejszy od stanu etatowego, odpowiednio o: 1 i 4 egz.

(akta kontroli str. 2454)

Występujące w badanym okresie braki ilościowe w zakresie pojazdów należących do zasadniczego sprzętu wojskowego w stosunku do określonego w etacie poziomu należności dotyczyły od końca 2017 r. 4 egz. KTO Rosomak przekazanych na podstawie zleceń 1. Regionalnej Bazy Logistycznej do jednostki wojskowej nr 5700 w Międzyrzeczu (2 egz.) oraz do jednostki wojskowej nr 3797 w Giżycku (2 egz.). Komendant CSWL podejmował działania w celu uzupełnienia przedmiotowego braku etatowego zwracając się w tej sprawie do: Komendanta 14. WOG w Poznaniu⁵² Szefa Zarządu Planowania Logistycznego i Koordynacji – J4 DG RSZ, Szefa Szefostwa Służby Czołgowo-samochodowej Inspektoratu Wsparcia Sił Zbrojnych, Szefa Oddziału Gestorstwa Zarządu Wojsk Aeromobilnych i Zmotoryzowanych IWSZ oraz Inspektora Szkolenia DG RSZ⁵³. Z informacji przekazanych Komendantowi Centrum przez Szefa Zarządu Planowania Logistycznego – J4 DG RSZ wynika, że konieczne uzupełnienie wyposażenia etatowego CSWLąd w transportery Rosomak nastąpi w 2020 r. „po zakończeniu pracy rozwojowej i rozpoczęciu produkcji seryjnej transporterów ze zdalnie sterowanym systemem wieżowym (ZSSW)”. W latach 2012–2017 Centrum posiadało na stanie 22 szt. KTO Rosomak, przy czym 2 egz tych pojazdów stanowiły etatową nadwyżkę. W grudniu 2012 r. dwa użytkowane przez CSWLąd KTO Rosomak zostały przekazane do depozytu Wojskowym Zakładom Mechanicznym S.A. w Siemianowicach Śląskich (zlecenie asygnata nr 0120/2012 z dnia 5 grudnia 2012 r., na podstawie zlecenia 1 RBlog nr 814/EWI/1RBlog/2012), jednak przekazane pojazdy pozostawały jednocześnie na stanie CSWLąd. Komendant Centrum podejmował działania w celu zwrócenia do Centrum przedmiotowych pojazdów, natomiast do czasu zakończenia kontroli NIK, działania te pozostawały bezskuteczne.

(akta kontroli str. 1735, 1735, 2269-2270, 2341-2342)

Do najnowocześniejszego sprzętu wojskowego będącego w dyspozycji CSWLąd w okresie objętym kontrolą p.o. Komendant Centrum zaliczył: radiostację RAT.112G⁵⁴, plecakowy zestaw zakłócający PZZ RC IED Guardian⁵⁵, 5,56 mm karabinek MSBS Grot C 16 FB A0⁵⁶, symulator do nauki jazdy KTO Rosomak „Jaskier”⁵⁷. Od 2012 r. w dyspozycji CSWLąd znajdował się ponadto "system szkolno-treningowy do broni strzeleckiej "Śnieżnik".

(akta kontroli str. 2271-2272)

⁵² Pisma: nr 7936/17 z 30 listopada 2017 r., 2011/18 z dnia 23 października 2018 r., 1521/19 z dnia 14 marca 2019 r.

⁵³ Pismo nr 121/18 z dnia 5 stycznia 2018 r.

⁵⁴ Przekazanie 5 egz. radiostacji nastąpiło w maju 2017 r. Sprzęt wykorzystywany przy realizacji kursów SERE.

⁵⁵ Przekazanie 2 egz. zestawu nastąpiło w 2016 r. Sprzęt nie jest wykorzystywany ze względu na brak zgody DG RSZ. Z informacji udzielonej CSWLąd w styczniu 2019 r. przez Szefa Zarządu Rozpoznania i Walki Elektronicznej DG RSZ wynika, że PZZ RC IED Guardian będzie dopuszczony do użytkowania po zatwierdzeniu przez Służbę Kontrowiadu Wojskowego dokumentacji bezpieczeństwa (SWB i PBE). Od marca 2019 r. Centrum, realizując szkolenie inż.-sap. uwzględnią w działalności dydaktycznej możliwość teoretycznego szkolenia z zakresu wykorzystania PZZ RC IED. CSWLąd dysponuje instruktorem, który odbył odpowiednie szkolenie w CSWiCh we Wrocławiu i może prowadzić szkolenie teoretyczne w zakresie użycia przedmiotowego sprzętu.

⁵⁶ Przekazanie 50 szt. kompletów karabinka Grot nastąpiło w grudniu 2018 r. Sprzęt przydzielony do 16. Kompanii Szkolnej Ośrodka Szkolenia Specjalistycznego Centrum, gdzie jest wykorzystywany w procesie szkolenia.

⁵⁷ Przekazanie 4 egz. symulatora nastąpiło w 2015 r. (2 egz.) oraz w 2016 r. (2 egz.). Sprzęt w bieżącej eksploatacji.

W celu zbadania stopnia przydatności wykorzystywanych w procesie szkolenia symulatorów / trenażerów: symulatora / trenażera kierowcy KTO Rosomak typu „Jaskier”, trenażera działonowego-operatora BWP-1 ORTLES-3M/Z oraz trenażera działonowego czołgu T-72 BESKID-2M/Z, Dyrektor Delegatury NIK w Poznaniu, na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy o NIK, powołał biegłego, który wydał w przedmiotowej sprawie następującą opinię:

1) Symulator / trenażer kierowcy KTO Rosomak typu „Jaskier” jest w wysokim stopniu przydatnym urządzeniem szkoleniowym, a jego wykorzystywanie znacząco obniża koszty szkolenia. Zastosowanie symulatora zapewnia warunki pozwalające uniknąć awarii, wypadków, a także wydłużenie sprawności technicznej i bojowej KTO Rosomak będących na wyposażeniu jednostek wojskowych. Instruktorzy prowadzący szkolenia z wykorzystaniem symulatorów posiadali niezbędne do tego kwalifikacje.

2) Trenażer działonowego-operatora BWP-1 ORTLES-3M/Z jest urządzeniem szkolno-treningowym przydatnym, umożliwiającym efektywne szkolenie w zakresie szerokiego spektrum umiejętności jakie powinien posiadać działonowy-operator BWP-1. Szkolenie z użyciem trenażera jest tańsze od tradycyjnego, łatwiejsze w organizacji oraz niezależne od warunków atmosferycznych. Zaletą trenażera jest możliwość szybkiego opanowania przez szkolonych wymaganych umiejętności oraz możliwość wytworzenia realnych sytuacji zbliżonych do rzeczywistego pola walki. Instruktorzy prowadzący szkolenia z wykorzystaniem trenażerów posiadali niezbędne do tego kwalifikacje.

3) Trenażer działonowego czołgu T-72 BESKID-2M/Z jest urządzeniem szkolno-treningowym przydatnym w procesie szkolenia działonowych czołgu T-72. Szkolenie z użyciem trenażera jest tańsze od tradycyjnego, łatwiejsze w organizacji oraz niezależne od warunków atmosferycznych. Zaletą trenażera jest możliwość szybkiego opanowania przez szkolonych wymaganych umiejętności oraz możliwość wytworzenia realnych sytuacji zbliżonych do rzeczywistego pola walki. Instruktorzy prowadzący szkolenia z wykorzystaniem trenażerów posiadali niezbędne do tego kwalifikacje.

(akta kontroli str. 2365-2382)

Występujące w latach 2016-2018 przypadki długotrwałej niesprawności⁵⁸ lub niepełnej sprawności wykorzystywanych przez CSWŁąd symulatorów i trenażerów sprzętu zasadniczego dotyczyły:

- 1) trenażera działonowego czołgu PT-91 BESKID-2M/PT (nr 09/2006), w okresie: od 19.02.2015 r. do 15.12.2016 r. – sprawność z ograniczeniami,
- 2) trenażera kompleksowego czołgu T-72 BESKID-2M/K (nr 02/1999), w okresie od 08.11.2013 do czasu kontroli NIK – sprawność z ograniczeniami,
- 3) trenażera działonowego czołgu T-72 BESKID-2M/Z (nr 07/2000), w okresie od 21.11.2014 r. do czasu kontroli NIK – sprawność z ograniczeniami,
- 4) trenażera działonowego czołgu T-72 BESKID-2M/Z (nr 08/2000), w okresie od 11.02.2014 r. do czasu kontroli NIK – całkowita niesprawność,
- 5) trenażera działonowego czołgu T-72 BESKID-2M/Z (nr 35/1999), w okresie od 11.02.2014 r. do czasu kontroli NIK - całkowita niesprawność,
- 6) symulatora czołgu PT-91 BESKID 3 (nr OBR/ST1-5521-1999), w okresie od 15.04.2014 r. do czasu kontroli NIK – całkowita niesprawność,
- 7) trenażer do nauki jazdy czołgiem Jaguar (nr JAG.3/02/90), w okresie od 19.03.2014 r. do dnia kontroli NIK – całkowita niesprawność,
- 8) trenażer działonowego-operatora BWP-1 ORTLES-3M/Z (nr 06/2001), w okresie od 11.02.2014 do 08.09.2016 r. – całkowita niesprawność,

⁵⁸ Powyżej 3 miesięcy.

- 9) trenażer działonowego-operatora BWP-1 ORTLES-3M/Z (nr 08/2000), w okresie od 30.05.2018 r. do czasu kontroli NIK – całkowita niesprawność,
- 10) trenażer działonowego-operatora BWP-1 ORTLES-3M/Z (nr 14/1999), w okresie od 11.02.2014 do 06.09.2016 r. – całkowita niesprawność,
- 11) trenażer działonowego-operatora BWP-1 ORTLES-3M/Z (nr 20/2002), w okresie od 21.11.2014 do 25.10.2016 r. – całkowita niesprawność,
- 12) trenażer kompleksowy załóg BWP-1 ORTLES-3M/K (nr 01/1999), w okresie od 21.11.2014 r. do 18.08.2016 r. – całkowita niesprawność.

(akta kontroli str. 1559-1566)

Komendant CSWLąd podejmował działania w celu wyeliminowania wszystkich ww. niesprawności poprzez bieżące zgłoszenia konieczności dokonania napraw (14. WOG w Poznaniu) jak również poprzez przekazywanie do DG RSZ i Dowództwa Wojsk Lądowych (DWL) dodatkowych wniosków w sprawie przywracania pełnej sprawności ww. sprzętu.

(akta kontroli str. 1567-1576)

Odnosząc się do tego, czy wykorzystywane przez Centrum trenażery zaspokajały istniejące w tym zakresie potrzeby, Szef Wydziału Dydaktycznego podał, że trenażery wykorzystywane przez CSWLąd w wystarczającym stopniu zaspokajały istniejące w tym zakresie potrzeby szkoleniowe, jednak „w Centrum brakuje UST tzw. stendów wieży do KTO Rosomak, które zaspokoiłyby istniejące potrzeby do szkolenia dowódcy i działonowego KTO Rosomak. Stend wieży umożliwi szkolenie żołnierzy przy jednoczesnym ograniczeniu szkolenia do minimum na sprzęcie bojowym, który nie jest do tego celu przeznaczony, a wykorzystywanie go do nauki z budowy wieży i uzbrojenia skutkuje częstymi awariami sprzętu bojowego.” Tego zagadnienia dotyczyło m.in. pismo Komendanta Centrum nr 4661/16 z 28.06.2016 r. do Szefa Zarządu Wojsk Aeromobilnych i Zmotoryzowanych Inspektoratu Wojsk Lądowych dotyczące pomocy dydaktycznych do szkolenia załóg KTO Rosomak. W piśmie tym Komendant stwierdził m.in. „CSWLąd jest jedyną placówką, która realizuje dla potrzeb Sił Zbrojnych kursy dla dowódców, działonowych i kierowców transporterów opancerzonych. Brak tego rodzaju pomocy szkoleniowych powoduje, że podstawowe czynności związane z obsługą uzbrojenia pokładowego realizowane są na sprzęcie bojowym. Skutkuje to częstymi awariami sprzętu wykluczającymi je na długi czas z eksploatacji oraz generuje duże koszty na ich usprawnienie.”

(akta kontroli str. 2320)

Poziom miesięcznego zaplanowanego wykorzystania będących na wyposażeniu CSWLąd głównych⁵⁹ urządzeń szkolno-treningowych, w latach 2016–2018 (36 miesięcy) kształtował się następująco:

- system szkolno treningowy „Śnieżnik” (1 egz.): od 100% do 140% w miesiącach użytkowania (wykorzystanie we wszystkich 36 miesiącach, łączna liczba przeszkolonych: 30.568),
- trenażer PT-91 BESKID 2M (1 egz.): od 23% do 154% w miesiącach użytkowania (wykorzystanie w 23 miesiącach, łączna liczba przeszkolonych: 956),
- trenażer T-72 BESKID 2M/K (1 egz.): 100% w miesiącach użytkowania (wykorzystanie w 3 miesiącach, łączna liczba przeszkolonych: 35),
- trenażery BESKID 2M/Z (3 egz.): 100% w miesiącach użytkowania (wykorzystanie w 7 miesiącach, łączna liczba przeszkolonych: 120),
- trenażer BESKID 3 (1 egz.): brak zaplanowanego wykorzystania - niesprawność,
- trenażer JAGUAR (7 egz.): od 100% do 153% w miesiącach użytkowania (wykorzystanie w 23 miesiącach, łączna liczba przeszkolonych: 1.225),

⁵⁹ Tj. UST wykazywane w miesięcznych i kwartalnych sprawozdaniach przekazywanych do DG RSZ.

- trener ORTLES 3M/Z (4 egz.): 100% w miesiącach użytkowania (wykorzystanie w 7 miesiącach, łączna liczba przeszkolonych: 2.309),
- trener ORTLES 3M/K (1 egz.): 100% w miesiącach użytkowania (wykorzystanie w 4 miesiącach, łączna liczba przeszkolonych: 115),
- trener PANCERNIK (7 egz.): od 43% do 100% w miesiącach użytkowania (wykorzystanie w 23 miesiącach, łączna liczba przeszkolonych: 5.169),
- stacjonarny trener strzelecki TSS-4 (3 egz.): od 100% do 408% w miesiącach użytkowania (wykorzystanie w 33 miesiącach, łączna liczba przeszkolonych: 32.295),
- trener wstępnego szkolenia TH-1 (8 egz.): od 91% do 301% w miesiącach użytkowania (wykorzystanie w 32 miesiącach, łączna liczba przeszkolonych: 5.358),
- trener SK-1 (2 egz.): od 40% do 170% w miesiącach użytkowania (wykorzystanie w 15 miesiącach, łączna liczba przeszkolonych: 735),
- symulator trener „Jaskier” (4 egz.): od 100% do 113% w miesiącach użytkowania (wykorzystanie we wszystkich 33 miesiącach⁶⁰, łączna liczba przeszkolonych: 7.430).

(akta kontroli str. 1542-1558)

W latach 2016-2018 CSWŁąd dysponowało poligonowym Ośrodkiem Szkolenia w Biedrusku⁶¹ (19 km od siedziby Centrum). Całkowita powierzchnia poligonu wynosiła 8.196 ha (w tym powierzchnia obszaru roboczego 5.352 ha). W skład Ośrodka wchodził także Ośrodek Szkolenia Podwodnego Załóg Czołgowych w Czarnem (170 km od siedziby Centrum w Poznaniu). W skład Ośrodka Szkolenia wchodziły m.in. pas ćwiczeń taktycznych, obozowisko, rzutnia granatów bojowych, strzelnica wozów bojowych (strzelnica uniwersalna), strzelnica wozów bojowych (szkolna), tor taktyczny, ośrodek szkolenia inżynierjno-saperskiego, ośrodek szkolenia ochrony przed bronią masowego rażenia, ośrodek pokonywania i forsowania przeszkód wodnych, tor do nauki jazdy Radojewo i ww. ośrodek w Czarnem.

(akta kontroli str. 2273-2274)

2.7 W okresie objętym kontrolą, planowanie zabezpieczenia materiałowo-technicznego zajęć szkoleniowych odbywało się na podstawie programów szkolenia, zgodnie z którymi przygotowywane były plany-konspekty opracowane przez prowadzącego zajęcia i zatwierdzone przez kierownika cyklu lub komendanta ośrodka.

Szczegółowym badaniem kontrolnym, w zakresie zabezpieczenia procesu szkolenia pod względem materiałowo-technicznym i wykorzystania tych zasobów na zajęciach objęto 30 planów konspektów dotyczących 15 przeprowadzonych w Centrum w latach 2016-2018 kursów doskonalenia zawodowego⁶². We wszystkich zbadanych przypadkach sprzęt przewidziany do wykorzystania został zabezpieczony na zajęcia, a jego wykorzystanie w 27 przypadkach było zgodne z założeniami wynikającymi z programu szkolenia i planu-konspektu. Sposób wykorzystania sprzętu (trenerów) w trakcie pozostałych trzech zajęć został przedstawiony w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości” niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 774-784/7)

Ustalane corocznie przez Dowódcę Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych limity środków bojowych do zabezpieczenia szkolenia (z uwzględnieniem wprowadzanych

⁶⁰ Rozpoczęcie użytkowania: kwiecień 2016 r.

⁶¹ Ośrodek przeznaczony do prowadzenia kompleksowych ćwiczeń taktycznych, szkoleń zgrzywających, ćwiczeń w kierowaniu ogniem, różnych typów strzelań oraz zgrupowań.

⁶² Kierowanie i eksploatacja czołgu PT-91 T-72, Działonowy czołgu PT-91 T-72, Kurs kierowców KTO Rosomak – II etap, Działonowy-operator BWP-1, Kierowanie i eksploatacja BRDM-2, Kierowanie i eksploatacja KTO Rosomak z nauczaniem zdalnym I i II etap, Kierowanie i eksploatacja BWP-1, Kierowanie i eksploatacja pojazdu Tatra 815, Działonowy KTO Rosomak, Kierowanie i eksploatacja KTO Rosomak – II etap.

korekt) nie zabezpieczały potrzeb CSWLąd w pełnym zakresie. Przykładowo, przydzielane w latach: 2017 i 2018 wybrane limity amunicji i środków pozoracji pola walki, w relacji do zgłoszonych potrzeb wynosiły odpowiednio:

- nabój ślepy 5,56 mm: 52% i 14,7%,
- nabój ślepy wz. 43, 7,62 mm: 41% i 29%,
- nabój ślepy KB, 7,62 mm: 71% i 78%,
- nabój ppanc PG-7 z zapalnikiem ćwiczebnym: 113% i 43%,
- nabój podkalibrowy szkolno-treningowy do RPG-7: 0% i 0% (potrzeby na poziomie 600 szt. rocznie),
- ćwiczebny granat ręczny CRG-42A: 0% i 3%,
- petardy do pozoracji ognia artyl. z zapalnikiem ZT-1: 0,5% i 0%,
- petardy do pozoracji ognia artyl. z lontem: 5,5% i 37%.

(akta kontroli str. 1717-1730)

Występujące deficyty wyposażenia CSWLąd w zakresie amunicji i środków pozoracji pola walki miały wpływ na realizację zadań szkoleniowych i powodowały konieczność odwoływania zaplanowanych wcześniej kursów. W 2017 r. brak amunicji PG-7 z zapalnikiem ćwiczebnym spowodował konieczność przeplanowania na inne terminy zajęć ogniowych dla słuchaczy Studium Oficerskiego Wojsk Obrony Terytorialnej, a część zajęć kursów obsługi ręcznego granatnika ppanc., zamiast metodą ogniową, z uwagi na brak amunicji, została przeprowadzona metodą bezogniową (z użyciem amunicji treningowej). W okresie objętym kontrolą z powodu braku amunicji konieczne było odwołanie realizacji 16 kursów (8 dla celowniczych granatnika PALLAD oraz 8 obsługi granatnika GSBO-40 / GPBO-40), podczas których planowano przeszkolenie łącznie 373 żołnierzy.

(akta kontroli str. 62-64, 1731-1734)

Szef Wydziału Dydaktycznego Centrum wyjaśnił, że w latach 2016-2018 miały miejsce przypadki przeprowadzania w CSWLąd kursów doskonalących, dla których nie została zapewniona odpowiednia liczba amunicji działowej, a strzelania w takich przypadkach realizowano zamiennikiem dozwołonym w progamie strzelań z wozów bojowych.

(akta kontroli str. 2256)

Komendant Centrum informował Komendanta 14. WOG w Poznaniu o występujących problemach w zaopatrzeniu w amunicję. Przykładowo, w 2018 r., pismem z dnia 6 kwietnia 2018 r. Komendant Centrum poinformował Komendanta 14. WOG w Poznaniu że w I kwartale 2018 r. wystąpiły braki następujących środków bojowych i pozoracji pola walki, które uniemożliwiały w pełnym zakresie realizację szkolenia pomimo przyznanego limitu⁶³.

(akta kontroli str. 1732-1734)

W okresie objętym kontrolą, Komendant CSWLąd zgłaszał problem zbyt małych w stosunku do potrzeb limitów amunicji podczas rocznych odpraw rozliczeniowo-zadaniowych Dowódcy Generalnego RSZ.

(akta kontroli str. 2461, 2474)

2.8 W kontrolowanym okresie, w CSWLąd, funkcjonowała biblioteka, nad działalnością której nadzór służbowy sprawował Szef Wydziału Dydaktycznego.

(dowód: akta kontroli str. 20, 852, 856, 858)

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. stan zasobów biblioteki wynosił 151.179 jednostek ewidencyjnych. Biblioteka gromadziła pozycje fachowe (z zakresu nauk o bezpieczeństwie i obronności, sztuki wojennej taktyki i techniki wojsk lądowych, szkolenia oraz wychowania wojskowego), literaturę piękną oraz inne (z zakresu

⁶³ Nabój 125 mm D-81 z pociskiem odl.-burz. oraz z pociskiem kumulacyjnym, nabój ppanc. PG-7 z zapalnikiem ćwiczebnym, petardy do pozoracji ognia art. z lontem, świeca DM-11M, ręczny granat dymny RGD-2dzc oraz proszek zagęszczający EH.

nauk technicznych, humanistycznych, prawnych, ekonomicznych, przyrodniczych i matematycznych). Natomiast w skład zasobów bibliotecznych wchodziły: wydawnictwa zwarte⁶⁴, ciągle⁶⁵ oraz zbiory specjalne⁶⁶.

(dowód: akta kontroli str. 612–614, 631–634)

Z analizy 30 planów–konspektów zajęć kursów prowadzonych w latach 2016–2018 wynika, że biblioteka dysponowała literaturą wymaganą i zalecaną w programach szkolenia opracowanych dla realizacji tych kursów. Kierownik biblioteki wyjaśniła, że latach 2016–2018 zdarzało się, że zapotrzebowanie szkolonych na dany tytuł przekraczało dostępną w danym momencie liczbę egzemplarzy (w szczególności wojskowych wydawnictw specjalistycznych i wewnętrznych). Z wyjaśnień Kierownik biblioteki wynika także, iż konieczność zapewnienia większej liczby niezbędnych wydawnictw pojawiała się przede wszystkim w przypadku tzw. „doplanowania” nowych kursów, zwiększenia liczby słuchaczy na kursach wcześniej zaplanowanych lub w chwili jednoczesnego rozpoczęcia kursów w CSWLąd i SPWL dla dużej liczby uczestników.

(dowód: akta kontroli str. 614–619, 774–784)

W okresie objętym kontrolą Kierownik biblioteki prowadziła ewidencję pisemnych zgłoszeń otrzymanych od poszczególnych kierowników komórek organizacyjnych CSWLąd⁶⁷, żołnierzy oraz zgłoszeń własnych. Komendant, w oparciu o przygotowane przez Kierownik biblioteki plany zamówień, kierował do właściwych jednostek⁶⁸ wnioski w sprawie zapotrzebowania na wojskowe wydawnictwa wewnętrzne oraz wojskowe wydawnictwa specjalistyczne. Wnioski składane były na bieżąco⁶⁹.

(dowód: akta kontroli str. 2404–2413)

Kierownik biblioteki wyjaśniła, że próby odpowiedniego zabezpieczenia szkolenia pod względem dostępności wojskowych wydawnictw specjalistycznych załatwiane były poprzez kierowanie dodatkowych zamówień – za pośrednictwem 14. WOG w Poznaniu – do 1. Regionalnej Bazy Logistycznej w Wałczu. W odniesieniu do wojskowych wydawnictw wewnętrznych brakujące pozycje uzupełniano dodrukiem w drukarni CSWLąd. Kierownik Biblioteki wskazała, że przygotowane przez nią zgłoszenia odnośnie zapotrzebowania na zakup dodatkowych wydawnictw realizowane były w pełnym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 615)

Zgłoszenia odnośnie zapotrzebowania na przydział dodatkowych wydawnictw wewnętrznych i specjalistycznych były realizowane w niepełnym zakresie. Przykładowo, w odpowiedzi na zapotrzebowanie na 101 egz. „Programu strzelań z broni strzeleckiej” w 2017 r. Biblioteka otrzymywała jedynie 4 egz.⁷⁰ Ponowienie zapotrzebowania na ten sam tytuł w 2018 r. również nie przyniosło właściwego rezultatu – w zgłoszeniu określono liczbę 150 egz. a otrzymano jedynie 5⁷¹. W latach 2016–2018 dochodziło także do sytuacji, gdy Biblioteka CSWLąd nie otrzymała ani jednego egzemplarza spośród wydawnictw wymaganych i zalecanych programem szkolenia. Z wyjaśnień Kierownik Biblioteki wynika, że przyczyną niepełnej realizacji zgłoszonego zapotrzebowania był wyczerpany nakład danego

⁶⁴ Wojskowe wydawnictwa specjalistyczne, wojskowe wydawnictwa wewnętrzne, wydawnictwa naukowe i popularnonaukowe.

⁶⁵ Gazety i czasopisma.

⁶⁶ Filmy, normy, dokumenty elektroniczne.

⁶⁷ Głównie z komórek organizacyjnych Wydziału Dydaktycznego.

⁶⁸ Zakupy realizuje 14. WOG w Poznaniu, który nadaje także numery Jednolitego Indeksu Materiałowego. Wnioski o przydział konkretnych wydawnictw wewnętrznych i specjalistycznych kierowane są również do Inspektoratu Szkolenia DG RSZ.

⁶⁹ Plany zamówień obejmują najczęściej zamówienia złożone w okresie ostatniego miesiąca, przy czym zamówienia pilne realizowane są odrębnie. W 2016 r. Komendant CSWL przedstawił 11 planów zakupów, a w roku 2017 i 2018 odpowiednio: 13 i 7.

⁷⁰ Pismo do Komendanta 14. WOG nr pism wych. 4186/17 z dnia 9 czerwca 2017 r.

⁷¹ Pismo do Komendanta 14. WOG nr pism wych. 1267/18 z dnia 20 lutego 2018 r.

tytułu lub – w przypadku otrzymania przydziału na zgłoszone pozycje – brak tytułu w składnicy znajdującej się w 1. RBLog w Wałczu

(dowód: akta kontroli str. 615, 620-626)

2.9 Z udzielonych przez WZI w Poznaniu oraz 14. WOG w Poznaniu⁷² informacji, wynika, że łączna wysokość wydatków poniesionych w latach: 2016, 2017, 2018 na zadania realizowane przez CSWLąd wyniosła odpowiednio: 141.896.092,97 zł, 166.490.147,43 zł oraz 147.534.249,60 zł. Struktura poniesionych wydatków w poszczególnych latach kształtowała się następująco:

1) Uposażenia: 36.018.761,12 zł (25,4%), 39.682.799,71 zł (23,8%) oraz 39.247.201,31 zł (26,6%),

2) Wynagrodzenia wraz z pochodnymi: 4.088.075,91 zł (2,9%), 4.352.041,14 zł (2,6%) oraz 4.656.534,85 zł (3,2%),

3) Pozostałe należności pieniężne: 16.389.625,54 zł (11,6%), 17.611.857,78 zł (10,6%) oraz 15.960.145,19 zł (10,8%),

4) Wydatki na świadczenia rzeczowe⁷³: 24.186.744,12 zł (17%), 23.971.646,92 zł (14,4%) oraz 23.574.368,25 zł (15,9%),

5) Wydatki na środki bojowe i pozoracji pola walki: 11.809.415,86 zł (8,3%), 15.847.989,15 zł (9,5%) oraz 10.819.511,41 zł (7,3%),

6) Wydatki na zakup wyposażenia: 643.730,61 zł (0,5%), 1.126.957,24 zł (0,7%) oraz 837.711,88 zł (0,6%),

7) Wydatki na infrastrukturę: 48.759.739,81 zł (34,4%), 63.896.855,49 zł (38,4%) oraz 52.438.776,71 zł (35,5%),

8) Wydatek jednostkowy na jednego przeszkolonego żołnierza: 16.910,51 zł (w 2016 r. - 8.391 przeszkolonych), 16.406,71 zł (w 2017 r. - 8.579 przeszkolonych) oraz 17.125,28 zł (w 2018 r. - 8.615 przeszkolonych).

Łączna wysokość wydatków na zadania inwestycyjne CSWLąd zrealizowanych w ww. okresie przez WZI w Poznaniu w ramach Centralnego Planu Inwestycji Budowlanych wyniosła 96.432.300,00 zł⁷⁴. Do najważniejszych⁷⁵ zadań inwestycyjnych CSWLąd zrealizowanych w latach 2016–2018 należały:

- w 2016 r.⁷⁶: przebudowa uniwersalnej strzelnicy bojowej (10.111,8 tys. zł), przebudowa budynku koszarowego nr 64 (6.620,4 tys. zł), budowa myjni pojazdów gaśnicowych oraz kołowych (5.072,6 tys. zł),

- w 2017 r.⁷⁷: przebudowa strzelnicy szkolnej czołgów, BWP i kołowych transporterów opancerzonych (15.343,7 tys. zł), przebudowa uniwersalnej strzelnicy bojowej (6.195,3 tys. zł), rozbudowa toru do nauki prowadzenia kołowych transporterów opancerzonych (6.000,0 tys. zł),

- w 2018 r.⁷⁸: modernizacja budynku sztabowego nr 3 (8.984,1 tys. zł), rozbudowa toru do nauki prowadzenia kołowych transporterów opancerzonych (5.225,8 tys. zł), modernizacja budynku koszarowego nr 10 (4.187,8 tys. zł).

W okresie objętym kontrolą, łączna wysokość wydatków poniesionych przez WZI w Poznaniu oraz 14. WOG w Poznaniu na cele remontowe CSWLąd wyniosła: 15.198.818 zł⁷⁹. Do głównych⁸⁰ zadań remontowych CSWLąd zrealizowanych w latach 2016-2018 przez WZI i 14. WOG w Poznaniu należały:

⁷² Podmioty realizujące wydatki dotyczące funkcjonowania CSWLąd.

⁷³ W kwocie tej zawiera się koszt umundurowani, który nie dotyczył wszystkich przeszkolonych i kształtował w latach: 2016, 2017 i 2018 na poziomie: 2.236.702,82 zł (liczba umundurowanych: 998), 1.591.594,40 zł (liczba umundurowanych: 753) oraz 1.710.488,20 zł (liczba umundurowanych: 830).

⁷⁴ W latach: 2016, 2017 i 2018 wydatki te wyniosły odpowiednio: 29.613.200,00 zł, 37.877.300,00 zł oraz 28.941.800,00 zł.

⁷⁵ Po trzy zadania inwestycyjne o najwyższym poziomie poniesionych wydatków w poszczególnych latach.

⁷⁶ W 2016 r. zrealizowano 15 zadań inwestycyjnych CSWLąd.

⁷⁷ W 2017 r. zrealizowano 14 zadań inwestycyjnych CSWLąd.

⁷⁸ W 2018 r. zrealizowano 17 zadań inwestycyjnych CSWLąd.

⁷⁹ W latach: 2016, 2017 i 2018 wydatki te wyniosły odpowiednio: 4.220.696,41 zł, 6.916.200,00 zł oraz 4.061.921,57 zł.

- w 2016 r.: remont hali sportowej w kompleksie nr 2725 (1.973,3 tys. zł), remont biblioteki (1.448,2 tys. zł), remont budynku nr 14 (325,7 tys. zł),
- w 2017 r.: remont budynków nr 27, 37, 49 (2.483,5 tys. zł), remont budynku nr 14 (2.012,1 tys. zł), remont budynków nr 16 i 31 (1.729,5 tys. zł),
- w 2018 r.: remont budynków nr 27, 37, 49 (2.090,8 tys. zł), remont hali remontowej (1.551,3 tys. zł), remont pomnika Stefana Czarnieckiego (204,6 tys. zł).

Łączna wysokość wydatków poniesionych w latach 2016-2018 przez 14. WOG na cele konserwacyjne CSWLąd wyniosła 3.306.284,03 zł⁸¹. Do najważniejszych⁸² zadań konserwacyjnych CSWL zrealizowanych w latach 2016-2018 przez 14. WOG w Poznaniu należały:

- w 2016 r.: roboty konserwacyjne dotyczące budynku koszarowego nr 1 (139,1 tys. zł), roboty konserwacyjne dotyczące budynku koszarowego nr 9 (137,7 tys. zł), konserwacja dróg ppoż w kompleksie poligonowym w Biedrusku (77,2 tys. zł).
- w 2017 r.: roboty konserwacyjne dotyczące budynków nr 25 i 26 (196,7 tys. zł), naprawa ogrodzenia na ul. Wojska Polskiego w Poznaniu (148,0 tys. zł), roboty konserwacyjne instalacji elektrycznej budynków nr 4 i 5 (94,8 tys. zł),
- w 2018 r.: naprawa i konserwacja dojazdu pożarowego nr 15 (86,7 tys. zł), naprawa pokrycia dachowego, tynków i malowanie budynku nr 330 (75,4 tys. zł), konserwacja i naprawa pomieszczeń sanit. budynku nr 103 (43,1 tys. zł).

(akta kontroli str. 1149-1151, 1153-1156, 1157, 1159-1164)

W okresie objętym kontrolą, do najważniejszych zgłaszanych przez CSWLąd potrzeb inwestycyjnych, które dotychczas nie weszły w fazę realizacji należały m.in. następujące zadania:

- budowa sieci teletechnicznych oraz linii światłowodowych w kompleksach nr 2201, 8605, 8606 (Biedrusko),
- modernizacja budynków nr 2, 9 i 19 w kompleksie nr 2725 (zadania ujęte w Centralnym Planie Inwestycji Budowlanych 2018-2020),
- przebudowa oświetlenia zewn. i wewn. w kompleksach nr 8605 i 8606 w Biedrusku (zadanie ujęte w Centralnym Planie Inwestycji Budowlanych 2019-2021),
- modernizacja dróg dla sprzętu gąsienicowego w obrębie obiektów poligonowych i doprowadzających z PST do obiektów poligonowych (zadanie ujęte w Planie Inwestycji Budowlanych 2021-2023),
- budowa parkingu samochodowego w kompleksie nr 2725,
- budowa bloku szkolenia w oparciu o Strzelnicę Szkolną Czolgów, BWP i transporterów opancerzonych – w tym przygotowanie infrastruktury dla symulatorów strzelań KTO Rosomak (Biedrusko),
- rozbudowa Pasa Ćwiczeń Taktycznych (Biedrusko),
- przebudowa obozowiska poligonowego (Biedrusko),
- przebudowa osi do prowadzenia ognia z granatnika ppanc Bojowej Strzelnicy Piechoty (Biedrusko),
- przebudowa budynku nr 48 na potrzeby Cyklu Szkolenia Rozpoznania i SERE (Biedrusko),
- przebudowa strzelnicy pistoletowej (50m) w kompleksie nr 2725,
- budowa hali sportowej (Biedrusko).

W okresie objętym kontrolą, do najważniejszych zgłaszanych przez CSWLąd potrzeb remontowych, które dotychczas nie weszły w fazę realizacji należały m.in. następujące zadania:

⁸⁰ Po trzy zadania remontowe o najwyższym poziomie poniesionych wydatków w poszczególnych latach.

⁸¹ W latach: 2016, 2017 i 2018 wydatki te wyniosły odpowiednio: 1.174.673,40 zł, 1.295.305,49 zł oraz 836.305,14 zł.

⁸² Po trzy zadania konserwacyjne o najwyższym poziomie poniesionych wydatków w poszczególnych latach.

1) o wartości od 2 mln zł: remont strażnicy wojskowej straży pożarnej (Biedrusko), remont nawierzchni placu musztry oraz trasy porannego rozruchu fiz. w kompleksie nr 2725 oraz w kompleksie nr 8605, wyrównanie oraz częściowe utwardzenie dojazdu pożarowego nr 12 i nr 13 (Biedrusko), naprawa przepustów na Rowie Południowym (Biedrusko), wyrównanie wraz z utwardzeniem Drogi Królewskiej (Biedrusko),

2) o wartości poniżej 2 mln zł: remont ośrodka sprawności fizycznej w kompleksie nr 2725, remont pistoletowej strzelnicy tunelowej w kompleksie nr 2783, remont budynku GSD w Pasie Ćwiczeń Taktycznych – budynek nr 401 (Biedrusko), remont strzelnicy tunelowej w kompleksie 2725, naprawa dróg czołgowych w kompleksie poligonowym (Biedrusko), remont budynków nr 7, nr 23, nr 25, nr 30, nr 33, nr 37 i nr 54 w kompleksie 2725 oraz 8605.

(akta kontroli str. 1165-1175, 1176-1280, 1281-1363)

Komendant CSWLąd, w meldunkach składanych w trakcie Rocznej Odprawy Rozliczeniowo-zadaniowej Dowódcy Generalnego RSZ w latach: 2018 i 2019 podnosił m.in. problem opóźnienia w realizacji zadania inwestycyjnego nr 55150 „Modernizacja Ośrodka Szkolenia Podwodnego Załóg Czołgowych oraz basenu” (na terenie kompleksu nr 2725 w Poznaniu)⁸³ oraz ograniczenia możliwości zakwaterowania i szkolenia spowodowane skumulowaniem modernizacji: budynku koszarowego nr 10 (300 miejsc) oraz budynków szkoleniowych nr 19 i nr 22. W ocenie Komendanta CSWLąd istotnym zagrożeniem dla realizacji zadań Centrum może być także rozpoczęcie w 2019 r. trzech kolejnych znaczących inwestycji na terenie kompleksu nr 2725 (Poznań), których realizacja uległa przesunięciu w czasie⁸⁴.

(akta kontroli str. 2465, 2466, 2480, 2491-2492)

Komendant Centrum corocznie przekazywał Komendantowi 14. WOG w Poznaniu swoje potrzeby inwestycyjne⁸⁵ (na podstawie wytycznych Szefa Zarządu Planowania Rzeczowego P8 Sztabu Generalnego oraz Decyzji Nr 202/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 23 czerwca 2016 r. w sprawie zasad opracowywania i realizacji centralnych planów rzeczowych) i remontowo-konserwacyjne⁸⁶ (w zakresie Roczego Planu Konserwacji i Napraw oraz Roczego Planu Remontów Nieruchomości).

(akta kontroli str. 1176-1280, 1281-1363)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W wyniku przeprowadzonych w toku kontroli NIK oględzin użytkowanej przez CSWLąd sali gimnastycznej (budynek nr 24 w kompleksie nr 2783) zlokalizowanej w Poznaniu przy ul. Bukowskiej 34, stwierdzono obecność dużej liczby krzeseł i wieszaków na ubrania umieszczonych wzdłuż ścian sali, za podwieszonymi do sufitu wojskowymi siatkami maskującymi, co mogło stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa jej użytkowników.

(akta kontroli str. 1393-1406)

Odnosząc się do przedmiotowej nieprawidłowości, p.o. Komendant CSWLąd podał, że obecność w sali gimnastycznej krzeseł i wieszaków była związana

⁸³ Powodem opóźnienia realizacji inwestycji, która miała być zrealizowana do lipca 2017 r., jest porzucenie inwestycji przez wykonawcę.

⁸⁴ Modernizacja budynku szkoleniowego nr 21, modernizacja zasilania kompleksu w energię elektryczną, ciepłą i wodę, modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej.

⁸⁵ Zestawienie potrzeb inwestycyjnych CSWLąd na rok..., Zestawienie potrzeb CSWLąd w zakresie remontów nieruchomości o wartości powyżej 2 mln zł, Zestawienie potrzeb CSWLąd w zakresie remontów nieruchomości o wartości do 2 mln zł.

⁸⁶ Potrzeby CSWLąd w zakresie rocznego planu remontów nieruchomości i rocznego planu konserwacji i napraw.

z zaniedbaniem pracowników 14. WOG w Poznaniu, którzy nie usunęli tych mebli po uroczystości przekazania dowództwa wojsk amerykańskich stacjonujących w kompleksie nr 2783. Po przeprowadzeniu oględzin meble zostały z sali gimnastycznej usunięte.

(akta kontroli str. 2278)

2. Analiza zatwierdzonych przez Komendanta OSK CSWŁąd trzech planów–konspektów dotyczącej realizacji w latach 2016–2018 trzech zajęć przeprowadzonych w ramach kursów doskonalenia zawodowego⁸⁷, wykazała niewłaściwe zabezpieczenie tych zajęć pod względem materiałowo-technicznym: w odniesieniu do dwóch zajęć⁸⁸ poprzez zaplanowanie w planie-konspekcie wykorzystania i wykorzystanie niesprawnego trenażera do nauki jazdy czołgiem Jaguar 3M⁸⁹ (nr JAG.3/02/90) oraz w odniesieniu do jednych zajęć⁹⁰ poprzez zaplanowanie w planie-konspekcie do wykorzystania ww. niesprawnego trenażera, a następnie zastąpienie go nieuwzględnionym w planie-konspekcie symulatorem jazdy SJ-09.

(akta kontroli str. 774-784/7)

Szef Wydziału Dydaktycznego CSWŁąd wyjaśnił, że ww. trenażer obecnie nie jest już wykorzystywany w procesie szkolenia podoficerów i szeregowych zawodowych, jednocześnie wskazując, że w trakcie zajęć w dniach 7 czerwca 2016 r. oraz 10 kwietnia 2017 r. prowadzono punkt nauczania na trenażerze pomimo niesprawności komputerów Jaguara 3M. Zdaniem składającego wyjaśnienie, działanie oprogramowania trenażera nie jest niezbędne do prowadzenia zajęć z rozmieszczenia elementów w przedziale kierowania czołgu. Szef Wydziału Dydaktycznego wyjaśnił też, że podczas zajęć w dniu 4 kwietnia 2018 r. niesprawny trenażer Jaguar 3M zastąpiono symulatorem jazdy SJ-09⁹¹.

(dowód: akta kontroli str. 2322)

W ocenie NIK, wykorzystywanie w trakcie ww. zajęć niesprawnego trenażera oraz jego zastąpienie symulatorem SJ-09 bez wprowadzenia stosownych zmian do treści planu-konspektu, nie pozwalało na efektywne osiągnięcie zakładanych w planach-konspektach celów zajęć w ich pełnym zakresie⁹².

OCENA CZĄSTKOWA

Centrum realizowało postawione mu zadania szkoleniowe w warunkach niepełnego ukończenia kadrowego i sprzętowego oraz pomimo występowania istotnych utrudnień infrastrukturalnych, takich jak: przypadki braku amunicji i środków pozoracji pola walki oraz zły stan wykorzystywanych obiektów budowlanych podlegających wyłączeniu z użytkowania na czas remontów. Pomimo że wykorzystywany przez Centrum w procesie szkolenia sprzęt zasadniczy, w większości (poza KTO Rosomak oraz niektórymi symulatorami / trenażerami) nie zalicza się do nowoczesnego, a wiek dużej jego części przekroczył 30 lat, użytkowane przez CSWŁąd wyposażenie należy ocenić jako przydatne do osiągnięcia celów wynikających z realizowanych programów szkoleń.

⁸⁷ Zajęcia w dniu 7 czerwca 2016 r. (T:7/2, „Kierowanie czołgiem przez ograniczone przejścia – część I” w ramach kursu doskonalenia zawodowego w zakresie kierowania i eksploatacji czołgu PT-91/T-72; kierowca PT-91; kierowca T-72), zajęcia w dniu 10 kwietnia 2017 r. (T:13/2, „Kierowanie czołgiem w kolumnie marszowej” w ramach kursu w zakresie kierowania i eksploatacji czołgu PT-91/T-72; kierowca PT-91; kierowca T-72), zajęcia w dniu 4 kwietnia 2018 r. (T:13/2, „Kierowanie czołgiem w kolumnie marszowej” w ramach kursu w zakresie kierowania i eksploatacji czołgu PT-91/T-72; kierowca PT-91; kierowca T-72). Liczba szkolonych, którzy ukończyli kursy, odpowiednio: 20,21, 13 osób.

⁸⁸ 7 czerwca 2016 r. i 10 kwietnia 2017 r.

⁸⁹ Niedziałające oprogramowanie uniemożliwiające uruchomienie trenażera służącego przede wszystkim do wykonywania ćwiczeń w zakresie jazdy czołgiem

⁹⁰ 4 kwietnia 2018 r.

⁹¹ Na podstawie książki ewidencji wyjazdu i powrotu pojazdów mechanicznych RWD 901/313 ustalono, że na potrzeby zajęć zabezpieczono 6 symulatorów jazdy czołgiem: 3xSJ-09, 1xPT-91, 2xT-72;

⁹² Odpowiednio: doskonalenie umiejętności pokonywania ograniczonego przejścia ze skrętami na trenażerze (07.06.2016) oraz prowadzenie czołgiem w kolumnie marszowej w różnych warunkach terenowych (10.04.2017, 04.04.2018).

Do okoliczności sprzyjających właściwemu wykonywaniu zaplanowanych przedsięwzięć dydaktycznych należały: właściwe kwalifikacje wykładowców i instruktorów Centrum, podejmowanie przez Komendanta CSWŁąd działań na rzecz realizacji przedsięwzięć inwestycyjno-remontowych zmierzających do poprawy stanu wykorzystywanych obiektów budowlanych oraz zapewnienia szkolonym zasobów bibliotecznych.

Stwierdzone w toku kontroli jednostkowe przypadki zaplanowania wykorzystania oraz praktycznego wykorzystania w trakcie zajęć dydaktycznych prowadzonych w ramach kursów doskonalenia zawodowego niesprawnego trenażera do nauki jazdy czołgiem, mogły stanowić utrudnienie w efektywnym osiąganiu celów ustalonych dla realizowanego procesu szkolenia.

OBSZAR

3. Realizacja zadań CSWŁąd w zakresie szkolenia oraz działalności szkoleniowo-metodycznej

3.1 Liczba zrealizowanych w latach: 2016, 2017 i 2018 w CSWŁąd poszczególnych rodzajów kursów i szkoleń, przeznaczonych dla podoficerów i szeregowych zawodowych oraz liczba przeszkolonych, w relacji do poziomu wynikającego z planu wyniosła:

1) kursy kwalifikacyjne dla podoficerów przed mianowaniem na kolejne stopnie wojskowe: w kolejnych latach, odpowiednio: 4 (100% planu), 9 (100% planu) oraz 5 kursów (100% planu); dla: 107 (133% planu), 149 (78%) oraz 104 uczestników (69% planu)⁹³;

2) kursy doskonalenia zawodowego: w kolejnych latach, odpowiednio: 137 (94% planu), 142 (94% planu) i 137 kursów (97% planu); dla odpowiednio: 1.673 (97% planu), 2.095 (101% planu) oraz 1.621 uczestników (98% planu)⁹⁴,

3) szkolenia specjalistyczne dla kandydatów na podoficerów z korpusu szeregowych zawodowych - przed egzaminem na podoficera: w kolejnych latach odpowiednio: 12 (100% planu), 16 (100% planu) oraz 18 szkoleń (100% planu) dla: 317 (93% planu), 302 (94% planu) oraz 393 uczestników (120% planu)⁹⁵;

4) szkolenia na potrzeby NSR – służba przygotowawcza do NSR: w kolejnych latach odpowiednio: 3 (100%), 3 (100%) oraz 2 szkolenia (100%); dla odpowiednio: 704 (90%), 620 (87%) oraz 328 uczestników (78%)⁹⁶;

5) szkolenia na potrzeby NSR – szkolenia kandydatów na podoficerów do NSR: corocznie 2 szkolenia (100%) dla 32 (64%), 27 (54%) oraz 46 uczestników (92%)⁹⁷;

6) szkolenia rezerw osobowych: w kolejnych latach odpowiednio: 10 (100%), 10 (100%) oraz 17 szkoleń (100%); dla odpowiednio: 190 (98%), 284 (96%) oraz 957 uczestników (69%)⁹⁸;

7) szkolenia specjalistyczne kandydatów na żołnierzy zawodowych (podchorążowie): w kolejnych latach, odpowiednio: 62 (100%), 60 (100%) oraz 54 szkolenia (99%); dla odpowiednio: 1.243 (103%), 1.537 (89%) oraz 1.599 uczestników (104%)⁹⁹;

8) szkolenia specjalistyczne na żołnierzy zawodowych – studium oficerskie: w kolejnych latach, odpowiednio: 19 (100%), 21 (100%) oraz 12 szkoleń (67%) dla, odpowiednio: 331 (93%), 448 (99%) oraz 400 uczestników (94%)¹⁰⁰.

(akta kontroli str. 74, 75, 76-83, 84, 85, 86, 87, 88, 89)

⁹³ W łącznym wymiarze czasowym, odpowiednio: 531 (81% planu), 1.184 (100% planu) i 653 godz. (100% planu).

⁹⁴ W łącznym wymiarze czasowym, odpowiednio: 16.992 (99%), 15.794 (97%) i 13.621 godz. (99%).

⁹⁵ W łącznym wymiarze czasowym, odpowiednio: 5.571 (279%), 6.807 (275%), 7.425 godz. (300%).

⁹⁶ W łącznym wymiarze czasowym, odpowiednio: 1.449 (100%), 1.449 (100%) i 853 godz. (100%).

⁹⁷ W łącznym wymiarze czasowym, corocznie: 378 godz. (100%).

⁹⁸ W łącznym wymiarze czasowym, odpowiednio: 665 (100%), 741 (100%) i 1.187 godz. (100%).

⁹⁹ W łącznym wymiarze czasowym, odpowiednio: 2.606 (100%), 2.424 (100%) oraz 2.062 godz. (100%).

¹⁰⁰ W łącznym wymiarze czasowym, odpowiednio: 1.307 (100%), 1.558 (100%) oraz 1.324 godz. (100%).

W okresie objętym kontrolą, CSWLąd realizowało szkolenia i kursy na potrzeby Wojsk Obrony Terytorialnej, które w latach: 2016, 2017, 2018 ukończyło odpowiednio: 32, 184 i 277 uczestników. Przedmiotowe szkolenia i kursy obejmowały:

- 1) w 2016 r.: studium oficerskie trwające 6 miesięcy (32 uczestników)
- 2) w 2017 r.: studium oficerskie trwające 6 miesięcy (32 uczestników), studium oficerskie trwające 12 miesięcy (115 uczestników), kurs obsługi granatnika RPG-7 (22 uczestników), kurs BLOS - poziom A i B (3 uczestników), kurs pracowników wojska pionu kadrowego – szkolenie podstawowe (5 uczestników), kurs dla żołnierzy i pracowników komórek kadrowych – moduł I (4 uczestników), kurs dla żołnierzy i pracowników komórek kadrowych – moduł III (1 uczestnik), kurs dla żołnierzy i pracowników komórek kadrowych – moduł IV (1 uczestnik), kurs dla żołnierzy i pracowników komórek kadrowych – moduł V (1 uczestnik),
- 3) w 2018 r.: studium oficerskie trwające 12 miesięcy (77 uczestników), szkolenie praktyczne kandydatów na oficerów na potrzeby terytorialnej służby wojskowej – szkolenie 13-miesięczne (47 uczestników), kurs przekwalifikowania dla podoficerów rezerwy batalionu Obrony Terytorialnej z przydziałem mobilizacyjnym na stanowiska (104 uczestników), kurs kandydatów na podoficerów – szkolenie specjalistyczne (49 uczestników).

(akta kontroli str. 90)

W latach 2016–2018 CSWLąd przestało realizować dwa szkolenia: szkolenie żołnierzy zawodowych i pracowników wojska komórek kadrowych jednostek i instytucji wojska Moduł I – Działalność kadrowa (w formie stacjonarnej) oraz szkolenie żołnierzy zawodowych i pracowników wojska komórek kadrowych jednostek i instytucji wojska Moduł III – Problematyka kart opisu stanowisk służbowych. Przyczyną zaprzestania prowadzenia tych szkoleń było rozpoczęcie wykorzystania metody e-learningu¹⁰¹. Spośród siedmiu nowo wprowadzonych w tym okresie kursów, w przypadku czterech, w celu zwiększenia efektywności szkolenia, zastosowano metodę e-laerningu.

(akta kontroli str. 2258, 2259)

3.2 Szczegółowym badaniem w zakresie: terminowości rozpoczęcia kursów, zachowania ciągłości ich realizacji, stopnia realizacji poszczególnych obszarów programu szkolenia i jego tematów, spełniania wymagań w zakresie warunków techniczno-organizacyjnym objęto 30 przeprowadzonych w latach 2016–2018 kursów doskonalenia zawodowego¹⁰². We wszystkich ww. przypadkach, szkolenia zostały przeprowadzone w obszarach wyszczególnionych w programach szkolenia, w zaplanowanych terminach, z zachowaniem ciągłości realizacji i z uwzględnieniem wymagań w zakresie warunków techniczno-organizacyjnych.

(akta kontroli str. 2543-2544, 2545, 2546, 2547)

¹⁰¹ Zdalne nauczanie z wykorzystaniem technologii informatycznych.

¹⁰² 2016 r.: kurs specjalistyczny międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych (08.02.-19.02.2016 r., 17 uczestników), szkolenie okresowe z BHP dla pracodawców (10-22.01.2016, 24 uczestników), przechowywanie i wykonywanie zabiegów konserwacyjnych UiSW (21-24.03.2016, 13 uczestników), budowa i eksploatacja czołgu T-72/PT-91 (21.03.-13.04.2016, 16 uczestników), obsługa granatnika RPG-7 (11-15.01.2016, 22 uczestników), kierowanie i eksploatacja BWP-1 (24 uczestników), kierowanie i eksploatacja BRDM-2 (09.05.-17.06.2016, 16 uczestników), dowódca KTO Rosomak (01-19.02.2016, 22 uczestników), planowanie i organizowanie przechowywania UiSW (04-08.04.2016, 7 uczestników), kurs specjalistyczny SERE dla instruktorów – część zimowa (16 uczestników). 2017 r.: kurs podstawowy BLOS A (11.01.2017, 15 uczestników), kurs zaawansowany BLOS-B (06-10.03.2017, 18 uczestników), kurs kierowników strzelnic gam. (03-06.2017, 16 uczestników), przechowywanie i wykonywanie zabiegów konserwacyjnych UiSW (09-12.01.2017, 15 uczestników), działonowy-operator BWP-1 (02.01.-10.02.2017, 20 uczestników), kierowanie i eksploatacja BWP-1 (16.01.-24.03.2017, 20 uczestników), kierowanie i eksploatacja BRDM-2 (06.02-17.03.2017, 15 uczestników), dowódca KTO Rosomak (09-27.01.2017, 15 uczestników), planowanie i organizowanie przechowywania UiSW (03-07.04.2017, 5 uczestników), kurs specjalistyczny SERE dla instruktorów – część zimowa (22.02.-10.03.2017, 20 uczestników). 2018 r.: kurs podstawowy BLOS A (13.06.2018, 15 uczestników), kurs zaawansowany BLOS-B (19-23.02.2018, 18 uczestników), kurs kierowników strzelnic gam. (08-11.2018, 16 uczestników), przechowywanie i wykonywanie zabiegów konserwacyjnych UiSW (10-13.09.2018, 22 uczestników), obsługa urządzeń OPBMR KTO Rosomak (15-19.01.2018, 22 uczestników), działonowy-operator BWP-1 (08.10.-16.11.2018, 24 uczestników), kierowanie i eksploatacja BWP-1 (01.10.-01.12.2018, 24 uczestników), kierowanie i eksploatacja BRDM-2 (05.02.-16.03.2018, 15 uczestników), planowanie i organizowanie przechowywania UiSW (09-13.04.2018, 4 uczestników), kurs specjalistyczny SERE dla instruktorów – część zimowa (26.02.-16.03.2018, 20 uczestników).

W toku kontroli NIK, przeprowadzono oględziny przebiegu czterech zajęć szkoleniowych¹⁰³ w zakresie prawidłowości zabezpieczenia i wykorzystania zabezpieczenia materiałowo-technicznego oraz zgodności przebiegu zajęć z planem-konспекtem. We wszystkich przypadkach zajęcia odbywały się zgodnie z planem-konспекtem, a zabezpieczenie materiałowo-techniczne zajęć było z nim zgodne.

(akta kontroli str. 785-851)

3.3 W badanym okresie weryfikowanie w Centrum poziomu i jakości realizacji celów poszczególnych szkoleń i kursów odbywało się głównie poprzez przeprowadzanie egzaminów. Wytyczne w zakresie zasad weryfikowania umiejętności szkolonych wraz z zasadami ustalania oceny ogólnej z egzaminu końcowego zostały określone w programach szkolenia poszczególnych kursów realizowanych w CSWLąd oraz w „Regulaminie szkolenia CSWLąd”.

Szczegółowym badaniem w zakresie sposobu przeprowadzania i dokumentowania egzaminów końcowych kursów doskonalenia zawodowego objęto 29 egzaminów dotyczących kursów w zakresie zasad eksploatacji i kierowania pojazdem specjalnym i pojazdem przeznaczonym do celów specjalnych¹⁰⁴ zrealizowanych w latach: 2016 (9), 2017 (10) oraz 2018 (10). We wszystkich poddanych kontroli przypadkach przebieg egzaminu oraz sposób jego udokumentowania był zgodny z obowiązującymi z tym zakresie zasadami.

(akta kontroli str. 635-637, 638-773)

W okresie objętym kontrolą żołnierze OSK sześciokrotnie¹⁰⁵ uczestniczyli¹⁰⁶ w pracach komisji egzaminacyjnych powoływanych rozkazami dziennymi przez Komendanta Centrum w celu przeprowadzenia egzaminu końcowego organizowanych przez 10. Brygadę Kawalerii Pancernej w Świętoszowie kursów z zakresu zasad eksploatacji i kierowania pojazdem specjalnym i pojazdem przeznaczonym do celów specjalnych typu Leopard 2 przeprowadzonych w Ośrodku Szkolenia „Leopard” w Świętoszowie. Podstawą wyznaczenia w składach ww. komisji żołnierzy OSK były przekazywane do CSWLąd pisemne dyspozycje Inspektora Szkolenia DG RSZ¹⁰⁷. Żaden z żołnierzy OSK uczestniczących w pracach ww. komisji nie posiadał udokumentowanych certyfikatami/zaświadczeniami kwalifikacji w zakresie kierowania i eksploatacji czołgu Leopard 2¹⁰⁸.

Komendant OSK, odnosząc się do nieposiadania przez żołnierzy OSK wchodzących w skład ww. komisji, kwalifikacji dotyczących kierowania i eksploatacji czołgu Leopard 2 podał, że w jego ocenie nie miało to negatywnego wpływu na jakość ich pracy, ponieważ „Rolą instruktorów był nadzór nad spełnianiem wymogów formalno-programowych egzaminu i nad organizacją oraz przebiegiem egzaminu realizowanego przez komisję składającą się z żołnierzy CSWLąd i żołnierzy 10. BKPanc, którzy legitymowali się stosownymi uprawnieniami.”

(akta kontroli str. 704, 705, 706, 708-710, 711-716, 2335-2336, 2337-2339)

3.4 W okresie objętym kontrolą, prowadzenie działalności szkoleniowo-metodycznej mającej na celu: doskonalenie umiejętności metodycznych kadry dydaktycznej,

¹⁰³ Kierowanie pojazdem KTO Rosomak w kolumnie marszowej, Technika strzelania z broni pokładowej podczas przystanków do celów ukazujących i ruchomych w dzień, ocena zmian psychofizycznych zachodzących w organizmie człowieka na podstawie ćwiczeń odbytych w środowisku wodnym oraz przygotowanie i uruchomienie aparatu tlenowego ATE-1, Podstawowe manewry związane z kierowaniem pojazdem KTO Rosomak.

¹⁰⁴ Czołg (4), samochód Tatra 815 (2), BWP-1 (6), BRDM (6), KTO Ryś (1), KTO Rosomak (10).

¹⁰⁵ W terminach: 22-25.02.2016 r., 31.05.-01.06.2016 r., 13-15.12.2016 r., 07-09.03.2017 r., 07-09.06.2017 r., 04-06.10.2017 r.

¹⁰⁶ Żołnierze OSK uczestniczyli w komisjach w funkcji: przewodniczącego, sekretarza oraz członków. W składach komisji egzaminacyjnych – jako członkowie - byli także żołnierze 10. Brygady Kawalerii Pancernej w Świętoszowie.

¹⁰⁷ Pisma: nr 4311/DG/1/16 z 22.01.2016, nr 31437/DG/1/16 z 18.05.2016, nr 69524/DG/1/16 z 15.11.2016, nr 5466/DG/1/17 z 25.01.2017, 31502/DG/1/17 z 22.05.2017, nr 53990/DG/1/2017 z 11.09.2017 r.

¹⁰⁸ W CSWLąd nie były realizowane szkolenia dotyczące eksploatacji i kierowania czołgiem Leopard 2.

dowódczej i instruktorskiej oraz podnoszenie efektywności szkolenia należała do zadań Sekcji Metodyki Nauczania podlegającej bezpośrednio Komendantowi Centrum.

Działalność szkoleniowo-metodyczna Centrum była prowadzona na podstawie: wytycznych Komendanta CSWLąd obowiązujących na poszczególne lata oraz zatwierdzanych przez Komendanta Centrum rocznych planów działalności szkoleniowo-metodycznej, w których zamieszczono wszystkie przedsięwzięcia szkoleniowo-metodyczne wraz z tematami, terminami realizacji, osobami odpowiedzialnymi za realizację i uczestnikami oraz informacje o zrealizowaniu tych przedsięwzięć lub przyczynach braku realizacji¹⁰⁹. Do zasadniczych form realizowanych przez Centrum przedsięwzięć szkoleniowo-metodycznych należały: narady szkoleniowo-metodyczne, kursy instruktorsko-metodyczne, zajęcia instruktorsko-metodyczne, zajęcia instruktorsko-metodyczne, metodyczne zajęcia pokazowe, metodyczne zajęcia grupowe i instruktaże. W badanym okresie spośród 158 zaplanowanych przedsięwzięć szkoleniowo-metodycznych¹¹⁰, nie został zrealizowany jeden kurs instruktorsko-metodyczny¹¹¹ z uwagi na jego zawieszenie przez Inspektora Wojsk Lądowych.

(akta kontroli str. 2494-2521)

W ramach bieżącej działalności sprawozdawczej, Szef Sekcji Metodyki Nauczania przekazywał Komendantowi Centrum miesięczne notatki, zawierające szczegółowe informacje i analizy dotyczące zakresu realizowanych przedsięwzięć, natomiast w celu bieżącego omawiania zagadnień szkoleniowo-metodycznych podczas odpraw kwartalnych Komendanta Centrum, Szef sekcji prezentował jej uczestnikom ocenę działalności szkoleniowo-metodycznej obejmującą m.in.: ocenę wyszkolenia i realizacji zadań, ukończenie stanem osobowym i sprzętem, sprawność sprzętu, ograniczenia istniejące w komórkach org. Centrum w zakresie wyszkolenia, ukończenia i wyposażenia oraz trudności i zagrożenia w realizacji zadań. Roczne podsumowanie realizacji przedsięwzięć szkoleniowo-metodycznych CSWLąd odbywało się podczas: narady szkoleniowo-metodycznej kadry dydaktycznej i dowódczej (grudzień), narady szkoleniowo-metodycznej kierowniczej kadry Centrum (styczeń/luty po roku sprawozdawczym) oraz odpraw rocznych w DG RSZ (w ramach meldunku składanego przez Komendanta CSWLąd). Podczas kwartalnych i rocznych porad szkoleniowo-metodycznych prezentowane były m.in. wyniki badania przez Sekcję Metodyki Nauczania poziomu i jakości realizacji zadań szkoleniowych oraz wypracowane w tym zakresie szczegółowe wnioski – zalecenia, stanowiące podstawę dla wytycznych Komendanta Centrum do działalności szkoleniowo-metodycznej na kolejny rok. Przykładowo w trakcie narady szkoleniowo-metodycznej kierowniczej kadry Centrum odbytej 14 lutego 2019 r. jeden z wniosków organizacyjno-metodycznych dotyczył konieczności omawiania zakończonego działania (After Action Review) poprzez udzielenie odpowiedzi na pytania: jaki był cel przedsięwzięcia?, czy osiągnięto zamierzone cele? co było dobrego lub wymaga poprawy w sposobie działania? co należy zrobić aby następnym razem lepiej wykonać zadanie? Omówieniu w trakcie porad szkoleniowo-metodycznych podlegały także błędy stwierdzone w dokumentacji szkoleniowo-metodycznej.

(akta kontroli str. 948-1146)

¹⁰⁹ Przedsięwzięcia szkoleniowo-metodyczne podzielono według podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację, tj. m.in.: Komendant Centrum, Sekcja Metodyki Nauczania, Ośrodek Szkolenia Podstawowego, Ośrodek Szkolenia Specjalistycznego, Wydział Dydaktyczny, Cykl Szkolenia Ogniowego itd.

¹¹⁰ Przykładowo, w 2018 r. przeprowadzono 52 przedsięwzięcia, w których wzięły udział łącznie 744 osoby.

¹¹¹ Kurs instr.-metod. dla d-ców kompanii z jedn. Wojskowych oraz wytypowanej kadry dowódczej i dydaktycznej CSWLąd realizującej kurs dla absolwentów WSOWL Wrocław (planowany termin: wrzesień 2016 r.)

Analiza 30 poddanych szczegółowej kontroli planów-konspektów¹¹² zajęć szkoleniowych realizowanych w ramach kursów doskonalenia zawodowego w 2018 r. wykazała, że zostały one opracowane zgodnie z „Instrukcją o działalności szkoleniowo-metodycznej” (szkol./816/2009).

(akta kontroli str. 774-784)

Do zadań Sekcji Metodyki Nauczania należało m.in. planowanie, organizowanie i prowadzenie kontroli zajęć i szkolenia w cyklach przedmiotowych, ośrodkach szkolenia i innych pododdziałach oraz w SPWLąd. W latach: 2016, 2017 i 2018 przeprowadzono odpowiednio:

- 20, 46 i 39 kontroli zajęć programowych ujętych w „Planach Szkolenia Ośrodków” oraz „Planach Zasadniczych Przedsięwzięć batalionu zabezpieczenia szkolenia” zgodnie z planami nadzorów służbowych,

- 48, 49 i 48 kontroli przedsięwzięć działalności szkoleniowo-metodycznych ujętych w planach działalności szkoleniowo-metodycznej CSWLąd.

Ponadto Sekcja Metodyki Nauczania w ww. latach brała udział odpowiednio: w 6, 5 i 5 kontrolach/nadzorach służbowych organizowanych przez Komendanta Centrum¹¹³.

Przeprowadzane przez Sekcję kontrole były dokumentowane notatkami zawierającymi poczynione w ich trakcie obserwacje.

(akta kontroli str. 2448-2449, 2450-2452)

Wyniki kontroli podlegały szczegółowej analizie i omówieniu z osobami bezpośrednio odpowiedzialnymi za jakość zajęć poddawanych nadzorowi oraz w trakcie ww. narad szkoleniowo-metodycznych.

Do błędów stwierdzanych w trakcie kontroli/nadzorów szkoleniowo-metodycznych należało:

1) w zakresie zajęć teoretycznych: zbyt pobieżne omawianie rygorów dydaktycznych na pierwszych zajęciach, traktowanie prezentacji multimedialnych jako „samograj metodycznego”, niejasne prezentowanie treści na slajdach prezentacji, dołączanie do planu-konspektu nieczytelnych załączników – wydruków prezentacji multimedialnych, realizowanie sprawdzianów wiedzy w formie kartkówki,

2) w zakresie zajęć praktycznych: nieprzemysłane koncepcje zajęć, brak dyscypliny szkoleniowej (niewłaściwy ubiór i wyposażenie prowadzących i szkolonych), niewłaściwy wybór miejsca zajęć, słabe wykorzystanie pomocy dydaktycznych i sprzętu, brak osób funkcyjnych na zbiórce grupy podczas rozpoczęcia zajęć, słabe wykorzystanie dydaktyczne marszu z PST w rejon zajęć, słaba koordynacja kierowników zajęć w optymalnym dostarczaniu amunicji, środków pozoracji pola walki.

W wyniku analizy stwierdzanych podczas kontroli błędów, formułowane były wnioski oraz wskazówki organizacyjno-metodyczne omawiane na bieżąco w związku z poszczególnymi kontrolami oraz podczas ww. narad.

(akta kontroli str. 963-967, 985-987, 995-998, 1001-1008, 1009-1033, 1041-1052, 1055-1092)

Jedną z form zapewnienia właściwego poziomu realizacji w CSWLąd zadań w zakresie szkoleniowo-metodycznym było przeprowadzanie w okresie objętym kontrolą kwartalnych sprawdzianów ze znajomości „Instrukcji o działalności szkoleniowo-metodycznej”, w których brali udział żołnierze uczestniczący w realizacji procesów dydaktycznych. Wyniki tych sprawdzianów były omawiane podczas kwartalnych i rocznych narad szkoleniowo-metodycznych. Przykładowo,

¹¹² Wraz z planami pracy instruktora na punkcie nauczania.

¹¹³ Kontroli Sekcji nie podlegały przedsięwzięcia realizowane przez Komendanta Centrum oraz przez Szefa Sekcji

średnia ocen uzyskanych z przedmiotowych sprawdzianów za 2018 rok w skali od 1 (ndst) do 5 (bdb) wyniosła w CSWLąd¹¹⁴ 4,6.

(akta kontroli str. 956, 1061)

W okresie objętym kontrolą w Centrum były użytkowane przez szkolonych opracowane przez kadre dydaktyczną CSWLąd poradniki szkoleniowo-metodyczne dotyczące sprzętu zasadniczego wykorzystywanego w procesie szkolenia. Do poradników tych należały: „Vademecum kierowcy BWP”¹¹⁵, „Vademecum kierowcy kołowego transportera kołowego Rosomak”¹¹⁶, „Vademecum kierowcy opancerzonego samochodu rozpoznawczego BRDM-2”¹¹⁷, „Vademecum kierowcy czołgu T-72 i PT-91”¹¹⁸.

(akta kontroli str. 631-634)

Instruktorzy obsługujący urządzenia szkolno-treningowe w dyspozycji OSK oraz Cyklu Szkolenia Ogniowego CSWLąd, a także żołnierze Cyklu Taktyki obsługujący trenażery Czantoria LSS1, LSS 2, LSS 3 i LSS 5 zostali przeszkoleni w zakresie obsługi przedmiotowych urządzeń bezpośrednio przez ich producentów.

(akta kontroli str. 2281-2309)

3.5 W trakcie kontroli przeprowadzono badanie ankietowe 103 żołnierzy - absolwentów szkoleń specjalistycznych przeprowadzonych przez CSWLąd w 2018 r., pełniących służbę w trzech jednostkach wojskowych¹¹⁹, w zakresie oceny poziomu i efektywności tych szkoleń.

Na pytanie: „Czy ukończone szkolenie specjalistyczne / kurs doskonalący przygotował Panią/Pana do efektywnego wykonywania obowiązków na zajmowanym stanowisku służbowym?” - 81 ankietowanych (79%) odpowiedziało twierdząco, a 22 ankietowanych (21%) przecząco. Osoby, które odpowiedziały przecząco wskazały jako mankamenty przeprowadzonych szkoleń: zbyt małą liczbę zajęć praktycznych (4 ankietowanych), słabe przygotowanie instruktorów (3) i wykładowców (1), brak związku tematyki kursu z zajmowanym przez szkolonego stanowiskiem w jednostce (2), zbyt małą liczbę oddanych strzałów z RPG-7 (2), niespełniający oczekiwań program (1), zbyt długie prowadzenie szkolenia (1), przestarzały program szkolenia (1), brak innowacyjnych metod szkolenia (1), zbyt mała liczba amunicji strzeleckiej – zbyt mało strzelań (1).

Na pytanie: „Czy ukończone szkolenie specjalist./kurs doskonalący przygotował Panią/Pana do efektywnego i bezpiecznego użytkowania przydzielonego sprzętu wojskowego, w tym szczególnie uzbrojenia?” - 85 ankietowanych (82%) odpowiedziało twierdząco, a 18 ankietowanych (18%) przecząco. Osoby, które odpowiedziały przecząco wskazały następujące obszary, w których szkolenie specjalist./kurs nie zostały właściwie przygotowane: brak praktyki lub zbyt mała liczba zajęć praktycznych (6 ankietowanych), oddanie tylko jednego strzału z RPG-7 podczas kursu specj. dot. wykorzystania tego granatnika (2 ankietowanych), nieprzekazywanie szkolonym niektórych ważnych informacji dotyczących przedmiotu szkolenia (1 ankietowany), znaczne zużycie sprzętu wykorzystywanego w szkoleniu (1 ankietowany), zbyt obszerne informacje o wykorzystywaniu przydzielonego sprzętu wojskowego (1 ankietowany), brak związku szkolenia ze sprzętem wykorzystywanym w macierzystej jednostce wojskowej (1 ankietowany).

¹¹⁴ W trakcie kontroli przeprowadzonej w Centrum w listopadzie 2018 r. przez Dowódcę Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych został przeprowadzony sprawdzian wiedzy 102 pełniących służbę żołnierzy z zakresu działalności szkoleniowo-metodycznej ze średnią łączną oceną „dobry”.

¹¹⁵ Poznań 2010 r., sygn.. CWLąd wewn. 55/2010.

¹¹⁶ Poznań, 2013, sygn.. CSWLąd wewn. 78/2013.

¹¹⁷ Poznań, 2014, sygn. CSWLąd wewn. 87/2014.

¹¹⁸ Poznań, 2010, sygn.. CSWLąd wewn. 54/2010.

¹¹⁹ 17. Wielkopolskiej Brygady Zmechanizowanej w Międzyrzeczu – 59 żołnierzy (57%), 10. Brygady Kawalerii Pancerniej w Świętoszowie – 18 żołnierzy (18%), 18. Batalionu Powietrnodesantowego w Bielsku-Białej – 26 żołnierzy (25%).

Średnie oceny (w skali od 1–ndst. do 5–bdb) wystawione przez ankietowanych w odniesieniu do poziomu przygotowania w trakcie szkoleń CSWLąd wykonywania zadań na zajmowanym stanowisku służbowym wynosiły:

- w zakresie wiedzy teoretycznej ogólnowojskowej: 4,15,
- w zakresie wiedzy teoretycznej specjalistycznej: 4,12,
- w zakresie umiejętności praktycznych: 3,84,
- w zakresie użytkowania sprzętu wojskowego w tym uzbrojenia: 3,91.

(akta kontroli str. 2010-2235)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Wysoki odsetek realizacji zaplanowanych w Centrum w badanym okresie szkoleń i kursów, w ocenie NIK świadczy o właściwym wykorzystywaniu potencjału kadry dydaktycznej, infrastruktury i wyposażenia CSWLąd. Szkolenia były przeprowadzane terminowo, z uwzględnieniem założeń programowych i zasadniczo z zachowaniem wymaganych warunków techniczno-organizacyjnych, a realizowane przez Centrum działania szkoleniowo-metodyczne zapewniały właściwy sposób osiągnięcia celów określanych w programach kształcenia.

Potwierdzeniem prawidłowego sposobu realizacji przez CSWLąd zadań szkoleniowych są wyniki przeprowadzonej wśród przeszkolonych w Centrum żołnierzy anonimowej ankiety dotyczącej oceny poziomu odbytych przez nich szkoleń.

OBSZAR

4. Nadzór i kontrola działalności CSWLąd

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą w CSWLąd funkcjonował system kontroli wewnętrznej realizowanej w oparciu o plany nadzorów służbowych, które na kolejne lata kalendarzowe sporządzał Szef Sekcji Logistyki Centrum, a zatwierdzał Komendant CSWLąd. Plany te były opracowywane zgodnie z wydanym w 2014 r. przez Inspektorat Sił Zbrojnych „Zakresem czynności realizowanych w RBLog, WOG oraz jednostkach wojskowych będących na zaopatrzeniu w WOG”.

(dowód: akta kontroli str. 852–897, 2248, 2333)

Przedsięwzięcia nadzorcze realizowane były przez Komendanta CSWLąd (część wykonywana osobiście) oraz przez szefów odpowiednich komórek organizacyjnych CSWLąd¹²⁰. W latach 2016–2018 zrealizowano ponad 500 przedsięwzięć nadzorczych w obszarach: szkolenia (nadzór realizowany przez Komendanta CSWLąd), dydaktycznym (nadzór realizowany przez Komendanta CSWLąd i Szefa Wydziału Dydaktycznego) i metodyki nauczania (nadzór realizowany przez Szefa Sekcji Metodyki i Nauczania). Działalność kontrolna obejmowała zróżnicowane aspekty procesu szkolenia, takie jak: nadzór nad planowaniem organizowaniem i realizacją szkolenia wojsk, wyszkolenie indywidualne i zespołowe, kontrola zajęć dydaktycznych, wykorzystanie środków materiałowych, wykorzystania bazy szkoleniowej, funkcjonowania biblioteki i drukarni, właściwego użytkowania sprzętu sportowego, przestrzegania terminowości składania zapotrzebowań i rozliczania pobranych materiałów, prowadzenia działalności szkoleniowo – metodycznej CSWLąd i SPWLąd. Komendant CSWLąd wyjaśnił, że poza czynnościami kontrolnymi przewidzianymi w planie nadzorów służbowych na dany rok położony każdego szczebla ma obowiązek bieżącego nadzoru nad przebiegiem procesu szkolenia i niezwłocznego reagowania na wszelkie pojawiające się problemy.

(dowód: akta kontroli, str. 852–897, 2248, 2332)

¹²⁰ Szefów wydziałów, szefów sekcji, dowódców kompanii i batalionów i komendantów ośrodków.

W latach 2016–2018 w CSWLąd zostało przeprowadzonych 14 kontroli zewnętrznych, z czego 12 zrealizowały podmioty podlegające resortowi obrony narodowej¹²¹, a pozostałe dwie - instytucje zewnętrzne¹²². Trzy kontrole, przeprowadzone przez DG RSZ, dotyczyły nadzoru nad szkoleniem programowym oraz realizacji zadań w obszarze szkolenia (dwie kontrole zakończyły się sporządzeniem wystąpienia pokontrolnego; jedna kontrola zakończyła się bez przekazania uwag i wniosków). W wyniku kontroli przeprowadzonej przez DG RSZ w 2017 r. w zakresie realizacji zadań w obszarze Odzyskiwania Izolowanego Personelu oraz szkolenia SERE sformułowanych zostało 10 zaleceń¹²³, z których 9 podlegało realizacji. Jeden wniosek, dotyczący postulowanego przeniesienia ciężaru szkolenia praktycznego kadetów SPWLąd z zakresu rozpoznania na instruktorów z SPWLąd nie został zrealizowany z uwagi na brak możliwości CSWLąd w tym zakresie. W wyniku kontroli przeprowadzonej przez DG RSZ w 2018 r. w zakresie realizacji zadań w wybranych działach pokojowego funkcjonowania, sformułowane zostały 22 zalecenia o zróżnicowanej treści, z których 20 podlegało realizacji. Dwa zalecenia, dotyczące postulowanego doprowadzenia do realizacji zadania „Przebudowa osi do prowadzenia ognia z granatnika ppanc Bojowej Strzelnicy Piechoty” oraz zwiększenia nakładów nowych wojskowych wydawnictw specjalistycznych, nie mogły zostać w pełni zrealizowane z uwagi na brak możliwości kompetencyjnych Centrum w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli, str. 898–947, 2248, 2334)

W wyjaśnieniu p.o. Komendanta Centrum wskazał, że w odpowiedzi na otrzymane wystąpienia pokontrolne CSWLąd przygotowywało harmonogramy wdrożenia wniosków i zaleceń kontroli, w których wskazywano osoby funkcyjne odpowiedzialne za wdrożenie poszczególnych wniosków i zaleceń, zaś po zrealizowaniu wytycznych do organu kontrolującego przesyłano meldunek o realizacji zapisów wystąpienia pokontrolnego.

(dowód: akta kontroli, str. 898–902, 909–947, 2248, 2334)

W latach 2016 -2018 do Komendanta CSWLąd wpłynęło pięć skarg¹²⁴, których tematyka nie dotyczyła realizacji przez Centrum zadań w zakresie szkoleń.

(dowód: akta kontroli, str. 2414–2434)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Centrum prowadziło planowy nadzór wewnętrzny obejmujący realizację zadań szkoleniowych i metodycznych, które były także objęte nadzorem zewnętrznym podmiotów do tego uprawnionych. Zarówno zakres przedmiotowy jak i liczba przeprowadzonych w CSWLąd nadzorów wewnętrznych i zewnętrznych oraz podejmowane przez Centrum działania w celu realizacji zaleceń pokontrolnych, w ocenie NIK, zapewniały odpowiednią skuteczność takich działań.

¹²¹ DG RSZ, Wojskowy Ośrodek Medycyny Prewencyjnej w Bydgoszczy, Departament Kontroli MON, Wojskowy Dozór Techniczny, Inspektorat Wojskowej Ochrony Przeciwpożarowej,

¹²² Najwyższa Izba Kontroli oraz Państwowa Inspekcja Pracy.

¹²³ Zalecenia dotyczące organizacji procesu szkolenia.

¹²⁴ 2 skargi w roku 2016, 2 skargi w roku 2017 i jedna skarga w roku 2018 r.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnioskuje o

1. Podjęcie działań w celu zapewnienia odpowiedniego zabezpieczenia materiałowo-technicznego zajęć dydaktycznych prowadzonych w ramach kursów doskonalenia zawodowego, w zakresie wykorzystania trenerów do nauki jazdy czołgiem.

2. Podjęcie działań w celu wyeliminowania z wykorzystywanych w Centrum programów szkolenia błędów zidentyfikowanych w toku kontroli NIK.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 28 czerwca 2019 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontrolerzy
Maciej Sterczała
główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
z up. Grzegorz Malesiński
Wicedyrektor

.....
podpis

Jakub Iwanicki
inspektor kontroli państwowej

.....
podpis

.....
podpis